

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αριθμός Γνωμοδότησης: 68/2024

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Τμήμα Δ΄

Συνεδρίαση της 21^{ης} Μαΐου 2024

Σύνθεση :

Πρόεδρος : Νικόλαος Δασκαλαντωνάκης, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Μέλη : Αδαμαντία Καπετανάκη, Ελένη Πασαμιχάλη, Ευστράτιος Ηλιαδέλης, Διονύσιος Κολοβός, Ξανθή Μπασάκου, Σταυρούλα Μπανάκου και Σπυρίδων Κουλούρης, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγήτρια : Φωτεινή Καμπισιούλη, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ. (γνώμη χωρίς ψήφο)

Αριθμός Ερωτήματος: Το με αριθμ. πρωτ. Φ.454/139848/Σ.22080/13.12.2023 έγγραφο του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας/Υφυπουργού, όπως συμπληρώθηκε με το με αριθμ. πρωτ. Φ.454/20364/Σ.3091/15.2.2024 έγγραφο του Στρατιωτικού Γραφείου ΥΦΕΘΑ - Τμήματος Νομικών Συμβούλων του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας.

Περίληψη ερωτήματος: Ερωτάται, εάν από 14.12.2022, οπότε τέθηκε σε ισχύ ο ν. 5003/2022 (Α΄ 230), έχει εφαρμογή και στην περίπτωση των μελών Δ.Ε.Π. Α.Σ.Ε.Ι. που φέρουν το αξίωμα του Δημάρχου, η ρύθμιση του άρθρου 93 του ν. 3852/2010 (Α΄ 87), σύμφωνα με την οποία στους Δημάρχους όλων των Δήμων, που είναι, μεταξύ άλλων, δημόσιοι υπάλληλοι, χορηγείται για όλο το διάστημα της θητείας τους άδεια άνευ αποδοχών, η οποία λαμβάνεται υποχρεωτικά ανεξαρτήτως υποβολής σχετικής αίτησης, ρύθμιση η οποία

εφαρμόζεται και στα μέλη Δ.Ε.Π. των Πανεπιστημίων και Ε.Π. Τ.Ε.Ι., και σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, πώς αυτό επηρεάζει το ζήτημα του καταλογισμού, δεδομένου ότι έχει ήδη καταβληθεί αμοιβή σε μέλος Δ.Ε.Π. Α.Σ.Ε.Ι., από την ημερομηνία έναρξης του ισχύος του ν. 5003/2022.

Στο πιο πάνω ερώτημα, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Δ') γνωμοδότησε ως εξής:

Ιστορικό

Στα έγγραφα της ερωτώσας Υπηρεσίας και στα στοιχεία που τα συνοδεύουν εκτίθεται το ακόλουθο πραγματικό:

1. Με την με αριθμ. Φ.392.1/24/388082/Σ.1267/27 Ιουν 2016 απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Εθνικής Άμυνας (Γ' 653) ο Γ.Κ. διορίστηκε ως Επίκουρος Καθηγητής με τριετή θητεία σε κενή οργανική θέση μέλους Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού (Δ.Ε.Π.) της Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων (Σ.Σ.Ε.), στις 12 Ιουλίου 2016, στον Τομέα Θεωρητικών Επιστημών, με γνωστικό αντικείμενο «Στρατηγική Αμυντική Ανάλυση, με έμφαση στις Κοινότητες Ασφάλειας» και του ανατέθηκαν καθήκοντα μέλους ΔΕΠ για τα ακαδημαϊκά έτη 2016-2017 έως και 2022-2023, καθώς και για το χειμερινό εξάμηνο του ακαδημαϊκού έτους 2023-2024. Επίσης του ανατέθηκαν διδακτικά καθήκοντα στο Διεθνές Εξάμηνο σπουδών της Σ.Σ.Ε. για τα ακαδημαϊκά έτη 2018-2019 έως και 2022-2023, επιπλέον δε δίδασκε στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus κατά τα ακαδημαϊκά έτη 2018-2019 και 2019-2020. Κατά τα ακαδημαϊκά έτη 2018-2019, 2021-2022 και 2022-2023 ο Γ.Κ. ορίστηκε μέλος Τριμελούς Επιτροπής αξιολόγησης πτυχιακών εργασιών των Α' και Ε' Τομέων της Σ.Σ.Ε.

2. Κατά τον ως άνω διορισμό του στη Σ.Σ.Ε., ο Γ.Κ. διατελούσε Δήμαρχος (είχε εκλεγεί στις δημοτικές εκλογές του 2014), επανεξελέγη δε στο αξίωμα αυτό τόσο στις δημοτικές εκλογές του έτους 2019 όσο και του έτους 2023.

3. Με το με αριθμ. 9/2016 απόσπασμα Πρακτικού του Εκπαιδευτικού Συμβουλίου της Σ.Σ.Ε., εγκρίθηκε, κατόπιν σχετικής αιτήσεως του Γ.Κ., και χορηγήθηκε δυνάμει της με αριθμ. Φ. 391/6/5930/Σ.207/2.2.2017

διαπιστωτικής πράξης του Αναπληρωτή Υπουργού Εθνικής Άμυνας (Β΄ 1444/27.4.2017), η άδεια αναστολής καθηκόντων του και άσκησης, χωρίς αμοιβή, των διδακτικών και ερευνητικών καθηκόντων αυτού στη Σ.Σ.Ε., μέχρι λήξης της θητείας του, ο ίδιος δε τέθηκε σε αναστολή καθηκόντων Επίκουρου Καθηγητή της Σ.Σ.Ε., αναδρομικά από 22 Ιουλίου 2016.

4. Στις 3.9.2019 υπέβαλε αίτηση μονιμοποίησης, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 11 του ν. 3187/2003 (Α΄ 233) και στις 4.5.2020 μονιμοποιήθηκε στη θέση του Επίκουρου Καθηγητή.

5. Στον Γ.Κ., ως μέλος Δ.Ε.Π. της Σ.Σ.Ε. στη βαθμίδα του Επίκουρου Καθηγητή, δεν καταβάλλονταν αποδοχές από το ΥΠΕΘΑ/ΓΕΣ/ΟΛΚΕΣ/3^ο/Μισθοδοσία Πολιτικού Προσωπικού, από 22 Ιουλίου 2016, δεδομένου ότι ο ανωτέρω είχε τεθεί σε αναστολή καθηκόντων, ενώ η άσκηση των διδακτικών και ερευνητικών καθηκόντων του γινόταν χωρίς αμοιβή, βάσει της παραγράφου 3 του άρθρου 15 του ν. 3187/2003, ως ίσχυε, πριν την τροποποίηση της περίπτωσης α΄ της παραγράφου 1 του αυτού άρθρου και νόμου με το άρθρο 110 του ν. 5003/2022 (Α΄ 230/14.12.2022). Μετά την εφαρμογή του τελευταίου αυτού νόμου και την άρση της αναστολής καθηκόντων των μελών Δ.Ε.Π. Α.Σ.Ε.Ι. που φέρουν το αξίωμα του Δημάρχου, ο Γ.Κ. μισθοδοτείται από 14.12.2022, ως μέλος Δ.Ε.Π. της Σ.Σ.Ε. στη βαθμίδα του Επίκουρου Καθηγητή.

6. Κατόπιν των παραπάνω εκτεθέντων, ερωτάται, εάν έχει εφαρμογή από 14.12.2022, που τέθηκε σε ισχύ ο ν. 5003/2022, και στην περίπτωση των μελών Δ.Ε.Π. Α.Σ.Ε.Ι. που φέρουν το αξίωμα του Δημάρχου, η ρύθμιση του άρθρου 93 του ν. 3852/2010 «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης» (Α΄ 87), σύμφωνα με την οποία στους Δημάρχους όλων των Δήμων, που είναι, μεταξύ άλλων, δημόσιοι υπάλληλοι, χορηγείται άδεια άνευ αποδοχών για όλο το διάστημα της θητείας τους (παρ. 1), η οποία λαμβάνεται υποχρεωτικά ανεξαρτήτως υποβολής σχετικής αίτησης (παρ. 2), ρύθμιση, η οποία εφαρμόζεται και στα μέλη Δ.Ε.Π. των Πανεπιστημίων και Ε.Π. Τ.Ε.Ι. (παρ. 6), και σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο παραπάνω ερώτημα, πώς αυτό επηρεάζει το ζήτημα του καταλογισμού, δεδομένου ότι έχει ήδη καταβληθεί αμοιβή στον Γ.Κ. από την ημερομηνία έναρξης του ισχύος του ν. 5003/2022. Το ερώτημα αυτό απασχόλησε την Υπηρεσία, διότι από τη γραμματική ερμηνεία των

παραγράφων 1 και 6 του άρθρου 93 του ως άνω νόμου δεν προκύπτει με σαφήνεια η συμπερίληψη των μελών Δ.Ε.Π. Α.Σ.Ε.Ι. ούτε στην έννοια του δημοσίου υπαλλήλου (παρ. 1) ούτε στην έννοια των μελών Δ.Ε.Π. Πανεπιστημίων (παρ. 6).

7. Κατόπιν των ανωτέρω, υποβλήθηκε το ερώτημα που εκτίθεται στο προοίμιο της παρούσας, όπως συμπληρώθηκε με το με αριθμ. πρωτ. Φ.454/20364/Σ.3091/15.2.2024 έγγραφο του Στρατιωτικού Γραφείου ΥΦΕΘΑ - Τμήματος Νομικών Συμβούλων του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας.

8. Μετά την υποβολή του ως άνω ερωτήματος περιήλθε στο Γραφείο του Ν.Σ.Κ. στο Υπουργείο Εθνικής Άμυνας, κατόπιν αλληλογραφίας, α) το με αριθμ. πρωτ. 37685/24.4.2024 έγγραφο του Υπουργείου Εσωτερικών – Γενική Διεύθυνση Αποκέντρωσης και Τοπικής Αυτοδιοίκησης – Δνση Οργάνωσης και Λειτουργίας Τ.Α. – Τμήμα Οργάνωσης Τ.Α. Α΄ Βαθμού, σύμφωνα με το οποίο, εάν οι Δήμαρχοι που είναι μέλη Δ.Ε.Π. Α.Σ.Ε.Ι. εμπíπτουν στις διατάξεις της παραγράφου 6 του άρθρου 93 του ν. 3852/2010, τότε και ο εν λόγω δήμαρχος κατά την άσκηση των καθηκόντων του, εξακολουθεί, από 14.12.2022, να λαμβάνει υποχρεωτικά ειδική άδεια για όλο το διάστημα της θητείας του και ως εκ τούτου οφείλει να επιλέξει μεταξύ αντιμισθίας ή αποδοχών της οργανικής του θέσης. Σε διαφορετική περίπτωση και εφόσον οι διατάξεις του άρθρου 110 του ν. 5003/2022 κριθούν ειδικότερες αυτών του άρθρου 93 του ν. 3852/2010 ως νεότερες, ο δήμαρχος που είναι μέλος Δ.Ε.Π. ΑΣΕΙ, λόγω άρσης της αναστολής άσκησης των καθηκόντων του θα δικαιούται να λαμβάνει την αντιμισθία, σύμφωνα με το άρθρο 92 παρ. 1 του ν. 3852/2010 και β) το με αριθμ. 2/49302/ΔΕΠ/30.4.2024 έγγραφο του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους – Δνση Εισοδηματικής Πολιτικής – Τμήμα Δ΄- Εφαρμογής Ειδικών Μισθολογίων, σύμφωνα με το οποίο τα εξεταζόμενα ερωτήματα δεν αποτελούν ερωτήματα μισθολογικού περιεχομένου και για τον λόγο αυτό η παραπάνω υπηρεσία δεν είναι αρμόδια για την παροχή στοιχείων, σύμφωνα με το άρθρο 8 παρ. 2 του Οργανισμού του Ν.Σ.Κ. (ν. 4831/2021, Α΄ 170).

Νομοθετικό Πλαίσιο

9. Στο άρθρο 16 του Συντάγματος ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:
«Άρθρο 16 - 1. Η τέχνη και η επιστήμη, η έρευνα και η διδασκαλία είναι

ελεύθερες, η ανάπτυξη και η προαγωγή τους αποτελεί υποχρέωση του Κράτους. Η ακαδημαϊκή ελευθερία και η ελευθερία της διδασκαλίας δεν απαλλάσσουν από το καθήκον της υπακοής στο Σύνταγμα. 2. Η παιδεία αποτελεί βασική αποστολή του Κράτους και έχει σκοπό την ηθική, πνευματική, επαγγελματική και φυσική αγωγή των Ελλήνων, την ανάπτυξη της εθνικής και θρησκευτικής συνείδησης και τη διάπλασή τους σε ελεύθερους και υπεύθυνους πολίτες. 3...4.. 5. Η ανώτατη εκπαίδευση παρέχεται αποκλειστικά από ιδρύματα που αποτελούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου με πλήρη αυτοδιοίκηση. Τα ιδρύματα αυτά τελούν υπό την εποπτεία του Κράτους, έχουν δικαίωμα να ενισχύονται οικονομικά από αυτό και λειτουργούν σύμφωνα με τους νόμους που αφορούν τους οργανισμούς τους...6. Οι καθηγητές των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων είναι δημόσιοι λειτουργοί. Το υπόλοιπο διδακτικό προσωπικό τους επιτελεί επίσης δημόσιο λειτούργημα, με τις προϋποθέσεις που νόμος ορίζει. Τα σχετικά με την κατάσταση όλων αυτών των προσώπων καθορίζονται από τους οργανισμούς των οικείων ιδρυμάτων...7...8. 9 ...».

10. Στα άρθρα 3 και 140 του ν. 4957/2022 «Νέοι Ορίζοντες στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα: Ενίσχυση της ποιότητας, της λειτουργικότητας και της σύνδεσης των Α.Ε.Ι. με την κοινωνία και λοιπές διατάξεις» (Α' 141), ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«Άρθρο 3 - Διάρθρωση της ανώτατης εκπαίδευσης - Αποστολή των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων

1. Η ανώτατη εκπαίδευση παρέχεται από τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Ε.Ι.). Τα Α.Ε.Ι. είναι νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου πλήρως αυτοδιοικούμενα και σε αυτά περιλαμβάνονται τα Πανεπιστήμια, τα Πολυτεχνεία, η Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών και η Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης. 2. Η εποπτεία του Κράτους στα Α.Ε.Ι. ασκείται από τον Υπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων, σύμφωνα με το άρθρο 16 του Συντάγματος και τον παρόντα. ...».

«Άρθρο 140 - Μέλη Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού - Βαθμίδες

1. Το διδακτικό και ερευνητικό έργο στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Ε.Ι.) ασκείται από τα μέλη Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού (Δ.Ε.Π.), που διακρίνονται σε τέσσερις (4) βαθμίδες ως ακολούθως: α) Καθηγητές

πρώτης βαθμίδας (Καθηγητές), β) Αναπληρωτές Καθηγητές, γ) Επίκουροι Καθηγητές, δ) Επίκουροι Καθηγητές επί θητεία..».

11. Στα άρθρα 1, 7, 8 και 15 του ν. 3187/2003 «Ανώτατα Στρατιωτικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Σ.Ε.Ι.)» (Α' 233), όπως ισχύουν, ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«Άρθρο 1 Αποστολή και Οργάνωση Α.Σ.Ε.Ι. - 1. Τα Ανώτατα Στρατιωτικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Σ.Ε.Ι.) είναι ισότιμα με τα ιδρύματα του πανεπιστημιακού τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης, όπως αυτή ορίζεται κάθε φορά από την κείμενη νομοθεσία, παρέχοντας ισότιμη εκπαίδευση και χορηγώντας ισότιμα πτυχία με αυτά. 2. Τα Α.Σ.Ε.Ι. έχουν ως αποστολή: α. Να παράγουν και να μεταδίδουν τη γνώση στους σπουδαστές τους με την έρευνα και διδασκαλία της στρατιωτικής – ναυτικής - αεροπορικής επιστήμης και τεχνολογίας, καθώς και των συναφών θεωρητικών, θετικών και εφαρμοσμένων επιστημών. β. Να αναπτύσσουν τις στρατιωτικές αρετές και τη στρατιωτική αγωγή ώστε να διαμορφώνουν αξιωματικούς των Ενόπλων Δυνάμεων με στρατιωτική συνείδηση, μόρφωση ανώτατου επιπέδου, καθώς και κοινωνική, πολιτιστική και πολιτική παιδεία και αγωγή, παρέχοντάς τους τα εφόδια για να καταστούν ικανοί ηγέτες με άρτια επαγγελματική και επιστημονική κατάρτιση. γ. Να διοργανώνουν από κοινού με τα Πανεπιστήμια, Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών και να διεξάγουν επιστημονική έρευνα σε τομείς ενδιαφέροντος των Ενόπλων Δυνάμεων (Ε.Δ.). 3. Α.Σ.Ε.Ι. είναι: Η Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων (Σ.Σ.Ε.), η Σχολή Ναυτικών Δοκίμων (Σ.Ν.Δ.) και η Σχολή Ικάρων (Σ.Ι.). 4. Η διάρκεια σπουδών στα Α.Σ.Ε.Ι. είναι κατ' ελάχιστον τέσσερα έτη και οι σπουδές οργανώνονται σε ακαδημαϊκά εξάμηνα. 5. Η εποπτεία στα Α.Σ.Ε.Ι. ασκείται από τον Υπουργό Εθνικής Άμυνας (Υ.ΕΘ.Α.) δια των οικείων Γενικών Επιτελείων (Γ.Ε.).»

«Άρθρο 7 - Κατηγορίες Διδακτικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού

Το προσωπικό του Α.Σ.Ε.Ι. αποτελείται από: α. Το Διδακτικό Ερευνητικό Προσωπικό (Δ.Ε.Π.). β. Το Στρατιωτικό Διδακτικό Προσωπικό (Σ.Δ.Π.) και τους Στρατιωτικούς Εκπαιδευτές (Σ.Ε.). γ. Το Ειδικό και Εργαστηριακό Διδακτικό Προσωπικό (Ε.Ε.ΔΙ.Π.). δ. Το Ειδικό Τεχνικό Εργαστηριακό Προσωπικό (Ε.Τ.Ε.Π.). ε. Το Εκπαιδευτικό Προσωπικό με Σύμβαση (Ε.Π.Σ.).»

«Άρθρο 8 - Διδακτικό Ερευνητικό Προσωπικό (Δ.Ε.Π.)

1. Το Δ.Ε.Π. ασκεί το διδακτικό και ερευνητικό έργο και αποτελείται από Καθηγητές, Αναπληρωτές Καθηγητές, Επίκουρους Καθηγητές και Λέκτορες. Οι Καθηγητές και οι Αναπληρωτές Καθηγητές εκλέγονται ως μόνιμοι. Τα μέλη Δ.Ε.Π. των Α.Σ.Ε.Ι. είναι πλήρους απασχόλησης. 2. Οι θέσεις των μελών Δ.Ε.Π. είναι ενιαίες, ανήκουν στο Α.Σ.Ε.Ι. και κατανέμονται στους Τομείς. 3. Τα μέλη του Δ.Ε.Π. των Α.Σ.Ε.Ι. είναι δημόσιοι λειτουργοί και απολαμβάνουν λειτουργικής ανεξαρτησίας κατά την άσκηση των καθηκόντων τους. Όπου κατά την κείμενη νομοθεσία αναφέρονται οι τακτικοί καθηγητές των Ανώτατων Στρατιωτικών Σχολών νοούνται οι κατά το νόμο αυτόν καθηγητές. 4. Τα μέλη Δ.Ε.Π. που χρησιμοποιούν τον καθηγητικό τους τίτλο υποχρεούνται σε ακριβή και πλήρη χρησιμοποίησή του.»

«Άρθρο 15 - Αναστολή Καθηκόντων Μελών Δ.Ε.Π.

1. Σε αναστολή άσκησης των καθηκόντων τους ως μελών Δ.Ε.Π. τελούν: α. Υπουργοί, Αναπληρωτές Υπουργοί και Υφυπουργοί που δεν είναι βουλευτές ή περιφερειάρχες.¹ β. Γενικοί και Ειδικοί Γραμματείς Υπουργείων και όσοι κατέχουν θέση σε διεθνείς οργανισμούς. 2. Μέλη Δ.Ε.Π. επιτρέπεται να ανακηρυχθούν υποψήφιοι και να εκλεγούν βουλευτές χωρίς να παραιτηθούν πριν από την ανακήρυξή τους ως υποψηφίων. Κατά τη διάρκεια της βουλευτικής περιόδου αναστέλλεται η άσκηση των καθηκόντων του εκλεγέντος, που συνάπτονται με την ιδιότητά του ως μέλους Δ.Ε.Π. 3. Μέλη Δ.Ε.Π. που κατέχουν θέσεις των σημείων α` και β` της παραγράφου 1 μπορούν, ύστερα από αίτησή τους, να ασκούν χωρίς αμοιβή διδακτικά και ερευνητικά καθήκοντα στο οικείο Τμήμα του Α.Σ.Ε.Ι. που ανήκουν. 4. Ο χρόνος παραμονής στις πιο πάνω θέσεις προσμετράται στο χρόνο που απαιτείται για την εξέλιξη στην επόμενη βαθμίδα, αλλά όχι για τη χορήγηση εκπαιδευτικής άδειας. Κατά τη διάρκεια παραμονής στις θέσεις αυτές και για διάστημα έξι μηνών από την απομάκρυνσή τους, αναστέλλονται όλες οι

¹ Η περ. α' της παρ. 1 του άρθρου 15 του ν. 3187/2003 τροποποιήθηκε ως άνω με το άρθρο 110 του ν. 5003/2022 «Δημοτική Αστυνομία, Φορείς Λαϊκών Αγορών, απλούστευση διαδικασιών μεταξύ Ο.Τ.Α. και Αποκεντρωμένων Διοικήσεων, ρυθμίσεις εξομάλυνσης της εκλογικής διαδικασίας κατοίκων εξωτερικού και λοιπές ρυθμίσεις» (Α' 230/14.12.2022), η ισχύς του οποίου άρχισε από τη δημοσίευση του νόμου στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (άρθρ. 145 ν. 5003/2022).

διαδικασίες προκήρυξης και εξέλιξης που αφορούν το μέλος Δ.Ε.Π. 5. Κατά το χρόνο αναστολής των καθηκόντων τους, τα μέλη Δ.Ε.Π. δεν αμείβονται».

Πριν από την ως άνω τροποποίηση με το άρθρο 110 του ν. 5003/2022 της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 του άρθρου 15 του ν. 3187/2033, η εν λόγω παράγραφος 1 είχε ως εξής:

«Άρθρο 15 - Αναστολή Καθηκόντων Μελών Δ.Ε.Π.

1. Σε αναστολή άσκησης των καθηκόντων τους ως μελών Δ.Ε.Π. τελούν: α. Υπουργοί, Αναπληρωτές Υπουργοί και Υφυπουργοί που δεν είναι βουλευτές, δήμαρχοι ή νομάρχες. β. Γενικοί και Ειδικοί Γραμματείς Υπουργείων και όσοι κατέχουν θέση σε διεθνείς οργανισμούς. 2....».

12. Στα άρθρα 1, 3 και 30 του π.δ. 50/2018 «Οργανισμός Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων» (Α' 92), το οποίο εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 26 του ν. 3187/2003, ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«Άρθρο 1- Νομική Φύση. 1. Η Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων (ΣΣΕ) είναι Ανώτατο Στρατιωτικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα (ΑΣΕΙ), ισότιμο με τα ιδρύματα του Πανεπιστημιακού τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης όπως αυτή ορίζεται κάθε φορά με την κείμενη νομοθεσία, παρέχοντας ισότιμη εκπαίδευση και χορηγώντας ισότιμα πτυχία με αυτά. 2. Η εκπαιδευτική λειτουργία οργανώνεται σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία και τις διατάξεις του παρόντος Οργανισμού.».

«Άρθρο 3- Αποστολή. 1. Αποστολή της ΣΣΕ είναι: α. Να παράγει και να μεταδίδει τη γνώση στους Ευέλπιδες και στους λοιπούς εκπαιδευόμενους της ΣΣΕ με την έρευνα και διδασκαλία της Στρατιωτικής Επιστήμης καθώς και των συναφών θεωρητικών, θετικών και εφαρμοσμένων επιστημών. β. Να αναπτύσσει τις στρατιωτικές αρετές και τη στρατιωτική αγωγή ώστε να διαμορφώνει αξιωματικούς του ΣΕ με στρατιωτική συνείδηση, μόρφωση ανώτατου επιπέδου, καθώς και κοινωνική, πολιτιστική και πολιτική παιδεία και αγωγή, παρέχοντάς τους τα εφόδια για να καταστούν ικανοί ηγέτες με άρτια επαγγελματική και επιστημονική κατάρτιση. γ. Να σχεδιάζει και να οργανώνει Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) και Ερευνητικά Προγράμματα σε θέματα Στρατιωτικής Επιστήμης σύμφωνα με τις διαδικασίες και προϋποθέσεις που καθορίζονται στις διατάξεις του άρθρου 4 του ν. 3187/2003. δ. Κάθε έργο που προβλέπεται από την κείμενη νομοθεσία στο

πλαίσιο της καθορισθείσας αποστολής της, από το ν. 3187/2003, όπως αυτός εκάστοτε ισχύει.».

«Άρθρο 30 - Καθήκοντα Διδακτικού - Εκπαιδευτικού Προσωπικού

1. ...3. Υποβάλλουν στο Εκπαιδευτικό Συμβούλιο προς έγκριση το πρόγραμμα εκπαίδευσης για το μάθημα το οποίο διδάσκουν, στο οποίο αναγράφεται αναλυτικά η διδακτέα ύλη και η κατανομή της κατά εκπαιδευτικές περιόδους βάσει του συνολικά διατιθέμενου χρόνου. 4. Διδάσκουν τα ανατιθέμενα εις αυτούς μαθήματα, σύμφωνα με το Πρόγραμμα Σπουδών της ΣΣΕ. 5. Εξετάζουν και βαθμολογούν τους Ευέλπιδες, σύμφωνα με τα καθοριζόμενα στο κεφάλαιο ΣΤ του παρόντος Οργανισμού. 6....».

13. Στα άρθρα 92 και 93² του ν. 3852/2010 «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης» (Α' 87), όπως ισχύουν, ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε - ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΗ ΘΕΣΗ ΑΙΡΕΤΩΝ

Άρθρο 92 - Αντιμισθία αιρετών.

1. Οι δήμαρχοι, οι αντιδήμαρχοι και οι πρόεδροι των δημοτικών συμβουλίων λαμβάνουν αντιμισθία, η οποία καταβάλλεται από το δήμο.³

2.Υπό την προϋπόθεση ότι δεν παρακωλύεται η πλήρης άσκηση των αιρετών τους καθηκόντων, δήμαρχοι, αντιδήμαρχοι και πρόεδροι δημοτικών συμβουλίων μπορούν να παρέχουν εθελοντικά τον απολύτως απαραίτητο σε ετήσια βάση αριθμό υπηρεσιών στην Υπηρεσία από την οποία προέρχονται, αποκλειστικά για λόγους διατήρησης της επαγγελματικής τους επάρκειας, όπως αυτή ορίζεται στις ειδικότερες διατάξεις της εθνικής και ενωσιακής νομοθεσίας. Για την εκτέλεση της υπηρεσίας εφαρμόζονται αποκλειστικά οι διατάξεις που προβλέπονται από το οργανικό δίκαιο του Φορέα προς τον οποίο παρέχεται η υπηρεσία και κατά τη διάρκεια αυτής ο αιρετός κωλύεται

² Κατά το άρθρο 31 του ν. 4361/2016 (Α` 10), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 14 ν.4609/2019 (Α' 67): "1. Οι παράγραφοι 1, 5 και 7 του άρθρου 93, καθώς και οι παράγραφοι 1, 4 και 10 του άρθρου 182 του ν. 3852/2010 εφαρμόζονται και στο στρατιωτικό προσωπικό των Ενόπλων Δυνάμεων.

2. Ο χρόνος της προβλεπόμενης, από την παράγραφο 1 του άρθρου 93 και την παράγραφο 1 του άρθρου 182 άδειας, δεν υπολογίζεται για τις βαθμολογικές προαγωγές και μισθολογικές προσαυξήσεις των στρατιωτικών".

³ Η παράγραφος 1, όπως είχε αντικατασταθεί με την παράγραφο 3 ε' του άρθρου 3 του ν. 4051/2012 (Α' 40) και τροποποιηθεί με το άρθρο 9 της από 31.12.2012 ΠΝΠ (Α' 256), η οποία κυρώθηκε με τον ν. 4147/2013 (Α' 98), αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 33 παρ. 1 του ν. 4483/2017 (Α' 107/31.7.2017).

από την άσκηση των καθηκόντων του.⁴ 3...5. Τα αιρετά όργανα της παραγράφου 1 του άρθρου 93, στα οποία χορηγείται η ειδική άδεια του ίδιου άρθρου για όλο το διάστημα της θητείας τους είτε υποχρεωτικά είτε κατόπιν αίτησης, καθώς και οι πρόεδροι δημοτικών συμβουλίων κάτω των εκατό χιλιάδων (100.000) κατοίκων, έχουν το δικαίωμα να επιλέξουν είτε τις πλήρεις αποδοχές της οργανικής θέσης τους είτε την αντιμισθία του παρόντος άρθρου.⁵ ...Η ενάσκηση του δικαιώματος επιλογής λαμβάνει χώρα εντός αποκλειστικής προθεσμίας δέκα ημερών από την ανάληψη των καθηκόντων τους ως αιρετών, με δήλωσή τους στο Δήμο και στο φορέα της οργανικής τους θέσης....Παρελθούσης άπρακτης της προθεσμίας, διακόπτεται η καταβολή των αποδοχών της οργανικής τους θέσης.⁶ 6. ...»

«Άρθρο 93- Ειδική άδεια κατά τη διάρκεια της θητείας των αιρετών του δήμου που έχουν την υπαλληλική ιδιότητα.

1.Στους δημάρχους, αντιδημάρχους όλων των δήμων, στους προέδρους δημοτικών συμβουλίων των δήμων με πληθυσμό άνω των εκατό χιλιάδων (100.000) κατοίκων, καθώς και στους προέδρους συνδέσμων, των οποίων ο πληθυσμός των μελών του συνολικά είναι άνω των διακοσίων χιλιάδων (200.000) κατοίκων που είναι δημόσιοι υπάλληλοι ή υπάλληλοι Ν.Π.Δ.Δ. ή υπάλληλοι κρατικών Ν.Π.Ι.Δ. και δημοσίων επιχειρήσεων ή άλλων επιχειρήσεων τη διοίκηση των οποίων ορίζει άμεσα ή έμμεσα το Δημόσιο με διοικητική πράξη ή ως μέτοχος, καθώς και σε εκείνους που είναι υπάλληλοι λοιπών Ν.Π.Ι.Δ., χορηγείται άδεια άνευ αποδοχών για όλο το διάστημα της θητείας τους...⁷ 2. Την ειδική άδεια του παρόντος άρθρου λαμβάνουν υποχρεωτικά τα ανωτέρω πρόσωπα ανεξαρτήτως υποβολής σχετικής αίτησης εκτός των δημάρχων και αντιδημάρχων, οι οποίοι είναι ιατροί του Ε.Σ.Υ. σε δήμους κάτω των πέντε χιλιάδων κατοίκων, καθώς και των προέδρων δημοτικών συμβουλίων όλων των δήμων και των προέδρων συνδέσμων. Το

⁴ Τα δύο τελευταία εδάφια της παραγράφου 2 προστέθηκαν με το άρθρο 10 παρ.5^α του ν. 4674/2020 (Α' 53/11.3.2020).

⁵ Το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 5 αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 10 παρ.5β του ν. 4674/2020.

⁶ Η παράγραφος 5, όπως είχε αντικατασταθεί με τη παράγραφο 1 του άρθρου 10 του ν.4018/2011 (Α' 215), αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 3 της από 31.12.2012 Π.Ν.Π. (Α'256), η οποία κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν.4147/2013.

⁷ Η παράγραφος 1, η οποία συμπληρώθηκε με την παράγραφο 4 του άρθρου 58 του ν.3918/2011 (Α' 31), αντικαταστάθηκε ως άνω με την παράγραφο 8 του άρθρου 7 του ν.4071/2012 (Α' 85) και η παράγραφος 2 τροποποιήθηκε με την παράγραφο 1 του άρθρου 58 του ν.3966/2011 (Α' 118).

χρονικό διάστημα χρήσης της θεωρείται πραγματικός χρόνος υπηρεσίας για όλα τα υπαλληλικά, εργασιακά και ασφαλιστικά δικαιώματα που απορρέουν. ...3... 4...5. Στους προέδρους των δημοτικών συμβουλίων που δεν εμπίπτουν στην περίπτωση της πρώτης παραγράφου του παρόντος άρθρου, ... χορηγείται από την υπηρεσία της οργανικής τους θέσης ειδική άδεια ενενήντα (90) ημερών..... 6. Οι ρυθμίσεις των προηγούμενων παραγράφων εφαρμόζονται και για όσους είναι ιατροί του Ε.Σ.Υ., μέλη Δ.Ε.Π Πανεπιστημίων και Ε.Π.Τ.Ε.Ι. περιλαμβανομένων και του ειδικού και επιστημονικού προσωπικού, καθώς και για αναπληρωτές καθηγητές μέσης εκπαίδευσης και δικηγόρους με σχέση έμμισθης εντολής. 7...8...»

14. Σημειώνεται, ότι όσον αφορά την ειδική άδεια των αιρετών των Δήμων, που κατέχουν κατά την εκλογή τους οργανική θέση στο δημόσιο τομέα πριν την 1.1.2011, ισχύ είχαν οι διατάξεις του άρθρου 139 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, που κυρώθηκε με το ν. 3463/2006 (Α' 114)⁸, και προγενέστερα του άρθρου 298 του π.δ. 410/1995 «Κωδικοποίηση σε ενιαίο κείμενο νόμου, με τίτλο, "Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας" των ισχυουσών διατάξεων του δημοτικού και κοινοτικού κώδικα όπως τροποποιήθηκαν και συμπληρώθηκαν» (Α' 231)⁹, που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση των διατάξεων του άρθρου 14 παρ.9 του ν. 2307/1995 «Προσαρμογή νομοθεσίας αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών στις διατάξεις για τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση και άλλες διατάξεις» (Α' 113), όπως το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 7 του άρθρου αυτού, αντικαταστάθηκε με το άρθρο 29 παρ. 1 του ν. 3274/2004 (Α' 195).

⁸ «Άρθρο 139 – Ειδική άδεια και ρυθμίσεις κατά την άσκηση των καθηκόντων αιρετών οργάνων, που έχουν την υπαλληλική ιδιότητα – 1. Στους Δημάρχους όλων των Δήμων, ...που είναι δημόσιοι υπάλληλοι, περιλαμβανομένων και όσων υπηρετούν στα σώματα ασφαλείας ή είναι υπάλληλοι φορέων του δημόσιου τομέα...χορηγείται από την υπηρεσία της οργανικής τους θέσης ειδική άδεια για όλο το διάστημα που ακούν τα καθήκοντά τους. ...2...5. Η ειδική άδεια των προηγούμενων παραγράφων χορηγείται υποχρεωτικά από την υπηρεσία, ανεξαρτήτως υποβολής σχετικής αίτησης. ...7. Οι ρυθμίσεις των προηγούμενων παραγράφων εφαρμόζονται και για όσους είναι μέλη Δ.Ε.Π. Πανεπιστημίων και Ε.Π. Τ.Ε.Ι. περιλαμβανομένου και του ειδικού διδακτικού και επιστημονικού προσωπικού. Για τα μέλη αυτά η χορήγηση των ειδικών αδειών προϋποθέτει υποβολή σχετικής αίτησης. 8....».

⁹ «Άρθρο 298 – Ειδική άδεια για την άσκηση καθηκόντων των αιρετών οργάνων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης – 1....7. Στους δημάρχους όλων των δήμων, ...που είναι δημόσιοι υπάλληλοι, περιλαμβανομένων και όσων υπηρετούν στα σώματα ασφαλείας ή υπάλληλοι φορέων του δημόσιου τομέα...χορηγείται από την υπηρεσία της οργανικής τους θέσης η ειδική άδεια του άρθρου αυτού για όλο το διάστημα που ασκούν τα καθήκοντά τους. Οι διατάξεις της παραγράφου αυτής εφαρμόζονται και για τους δημάρχους που είναι μέλη Δ.Ε.Π. Α.Ε.Ι. και Ε.Π. Τ.Ε.Ι....».

Ερμηνεία και Εφαρμογή Διατάξεων

Από τις προαναφερόμενες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και όλου του νομικού πλαισίου εντός του οποίου εντάσσονται και του σκοπού που εξυπηρετούν, και από την υπαγωγή σε αυτές των πραγματικών περιστατικών που τέθηκαν υπόψη του Τμήματος από την ερωτώσα υπηρεσία, συνάγονται τα ακόλουθα:

15. Με τις διατάξεις του άρθρου 16 του Συντάγματος κατοχυρώνεται η ελεύθερη ανάπτυξη της επιστήμης, ως θεμελιώδης σκοπός του κράτους και καθορίζονται οι βασικές προϋποθέσεις και οι αρχές που πρέπει να διέπουν την παροχή της ανώτατης εκπαίδευσης, για την οποία θεσπίζονται συγκεκριμένα οργανωτικά και λειτουργικά πλαίσια, που οριοθετούν τη δράση όχι μόνο της διοίκησης, αλλά και του κοινού νομοθέτη κατά την από αυτόν ρύθμιση των σχετικών θεμάτων (βλ. ενδ. ΟΛΣΤΕ 41/2013, ΟΛ2801/1984, 2786/1984, ΣΤΕ 2705/2014 7μ., 2303/2011 7μ., 1856/2003 7μ., 4009/2000 7μ.). Κατά την έννοια των συνταγματικών αυτών διατάξεων, η ανώτατη εκπαίδευση, σκοπός της οποίας είναι η προαγωγή και μετάδοση της επιστημονικής γνώσης με την έρευνα και τη διδασκαλία, παρέχεται από αυτοτελή ιδρύματα που αποτελούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, σύμφωνα με τις αρχές της ακαδημαϊκής ελευθερίας και της πλήρους αυτοδιοίκησης των ιδρυμάτων αυτών. Η αρχή της ακαδημαϊκής ελευθερίας εγγυάται την αδέσμευτη επιστημονική σκέψη, έρευνα και διδασκαλία και νοείται όχι μόνο ως ατομικό δικαίωμα του πανεπιστημιακού ερευνητή ή διδασκάλου, αλλά και ως θεσμική εγγύηση, ως οργανωμένη δηλαδή δραστηριότητα, αναπτυσσόμενη, σύμφωνα με κανόνες που θεσπίζει και με μέσα που παρέχει το κράτος, μέσα στο πλαίσιο της λειτουργίας των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων (βλ. ΟΛΣΤΕ 2046, 2047/2022, 1013/2013, 982/2012, 2801/1984, 2786/1984, ΣΤΕ 2705/2014 7μ., 2303/2011 7μ., 1223/2010, 4009/2000 7μ.).

Για την πραγματοποίηση της επιστημονικής έρευνας και διδασκαλίας, μέσα στο πλαίσιο των αρχών της ακαδημαϊκής ελευθερίας και της αυτοδιοίκησης των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, ο συνταγματικός νομοθέτης προέβλεψε την ύπαρξη διδακτικού και ερευνητικού προσωπικού, τα μέλη του

οποίου αναγνωρίζονται ως δημόσιοι λειτουργοί τελούντες υπό ιδιαίτερο προστατευτικό καθεστώς εγγυώμενο την προσωπική και λειτουργική τους ανεξαρτησία, υπόκειται σε έλεγχο νομιμότητας από τον Υπουργό Παιδείας. Μεταξύ δε των εγγυήσεων αυτών περιλαμβάνεται και η απορρέουσα από την, κατά το άρθρο 16 του Συντάγματος, φύση των καθηκόντων τους και της αποστολής τους ως ακαδημαϊκών διδασκάλων και ερευνητών, καθώς και η, λόγω των αυξημένων τυπικών και ουσιαστικών προσόντων τους, υποχρέωση εξασφάλισης των απαραίτητων προϋποθέσεων για την άσκηση του έργου τους, προεχόντως δε ο καθορισμός αποδοχών ειδικώς προβλεπομένων γι' αυτούς, κατ' εκτίμηση των ειδικών συνθηκών άσκησης του λειτουργήματός τους και ύψους αναλόγου προς αυτό, που αφενός μεν να τους επιτρέπει να ασκούν αποτελεσματικά τα καθήκοντά τους, αφετέρου δε να καθιστά τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα ελκυστικά για νέο υψηλής στάθμης επιστημονικό προσωπικό.

16. Με τον ν. 3187/2003 «Ανώτατα Στρατιωτικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Σ.Ε.Ι.)» (Α' 233) ρυθμίσθηκε επί νέας βάσης η οργάνωση των στρατιωτικών σχολών (ΣΤΕ 3752/2014, ΠΕ 245/2007, 85/2008), με την ίδρυση ενιαίου νομοθετικού πλαισίου οργάνωσης και λειτουργίας αυτών (ΣΤΕ 3752/2014, 3382/2005 7μ.), κατά τα αναφερόμενα δε στην οικεία εισηγητική έκθεση, με το νόμο αυτόν επιδιώχθηκε ο εκσυγχρονισμός του θεσμικού καθεστώτος των τριών στρατιωτικών σχολών και η εναρμόνισή του με το θεσμικό πλαίσιο των Πανεπιστημίων, σε ό,τι αφορά την παρεχόμενη από τις σχολές αυτές ακαδημαϊκή εκπαίδευση, με σκοπό την αναβάθμισή της, για το λόγο δε αυτό καθιερώνεται στο νόμο και ο όρος Ανώτατα Στρατιωτικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα. Ειδικότερα, κατά τα διαλαμβανόμενα στον εν λόγω νόμο, όπως ήδη ισχύει, Ανώτατα Στρατιωτικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Σ.Ε.Ι.) είναι η Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων (Σ.Σ.Ε.), η Σχολή Ναυτικών Δοκίμων (Σ.Ν.Δ.) και η Σχολή Ικάρων (Σ.Ι.). Οι Σχολές αυτές είναι ισότιμες με τα ιδρύματα του πανεπιστημιακού τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης, όπως αυτή ορίζεται κάθε φορά από την κείμενη νομοθεσία, παρέχουν δε ισότιμη εκπαίδευση και χορηγούν ισότιμα πτυχία με αυτά. Τα Α.Σ.Ε.Ι. έχουν ως αποστολή α) να παράγουν και να μεταδίδουν τη γνώση στους σπουδαστές τους με την έρευνα και διδασκαλία της στρατιωτικής - ναυτικής - αεροπορικής επιστήμης και τεχνολογίας, καθώς και των συναφών θεωρητικών, θετικών και

εφαρμοσμένων επιστημών, β) να αναπτύσσουν τις στρατιωτικές αρετές και τη στρατιωτική αγωγή, ώστε να διαμορφώνουν αξιωματικούς των Ενόπλων Δυνάμεων με στρατιωτική συνείδηση, μόρφωση ανώτατου επιπέδου, καθώς και κοινωνική, πολιτιστική και πολιτική παιδεία και αγωγή, παρέχοντάς τους τα εφόδια για να καταστούν ικανοί ηγήτορες με άρτια επαγγελματική και επιστημονική κατάρτιση και γ) να διοργανώνουν από κοινού με τα Πανεπιστήμια, Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών και να διεξάγουν επιστημονική έρευνα σε τομείς ενδιαφέροντος των Ενόπλων Δυνάμεων (Ε.Δ.). Οι σπουδές σε αυτά οργανώνονται σε ακαδημαϊκά εξάμηνα, την εποπτεία δε σε αυτά ασκεί ο Υπουργός Εθνικής Άμυνας διά των οικείων Γενικών Επιτελείων.

17. Οι στρατιωτικές Σχολές, όπως η Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων, η οργάνωση και λειτουργία της οποίας διέπεται από το π.δ. 50/2018, το οποίο εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 26 του ως άνω νόμου, κατά την παγιωθείσα νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, η οποία διαμορφώθηκε κυρίως στο πλαίσιο προΐσχυσασών διατάξεων, αλλά επαναλήφθηκε και υπό το καθεστώς των διατάξεων του ν. 3187/2003, εν όψει της προέχουσας φύσης τους ως παραγωγικών σχολών των Ενόπλων Δυνάμεων, που έχουν ως κύρια αποστολή την παραγωγή ικανών και καταρτισμένων αξιωματικών, δεν έχουν τον χαρακτήρα αυτοδιοικούμενων Α.Ε.Ι. κατά το άρθρο 16 παρ. 5 του Συντάγματος (ΣΤΕ1643/2023, σκ. 15, 2076/2023, 1223/2010 κ.α., ΝΣΚ 357/2009). Συνεπώς, η, κατά το άρθρο 16 του Συντάγματος, αρχή της ακαδημαϊκής ελευθερίας καταλαμβάνει μόνο το εκπαιδευτικό προσωπικό των Α.Ε.Ι. που προβλέπονται από την παράγραφο 5 του άρθρου 16 του Συντάγματος και όχι και τις ειδικές παραγωγικές σχολές των Ενόπλων Δυνάμεων. Επομένως, ο νομοθετικός χαρακτηρισμός των σχολών αυτών ως «ανώτατων» και «ισότιμων» με Α.Ε.Ι. δεν συνεπάγεται άμεση ή έμμεση εξομοίωση των στρατιωτικών σχολών προς τα Α.Ε.Ι., ούτε αυτόματη εξομοίωση των πτυχίων των στρατιωτικών σχολών και των αντίστοιχων επαγγελματικών δικαιωμάτων προς τα πτυχία των Α.Ε.Ι. και τα επαγγελματικά δικαιώματα των πτυχιούχων Α.Ε.Ι., αντιστοίχως (ΣΤΕ 2076/2023).

18. Εν όψει των ανωτέρω, έχει κριθεί ότι, το εκπαιδευτικό προσωπικό των παραγωγικών σχολών των Ενόπλων Δυνάμεων, τα μέλη Δ.Ε.Π. του οποίου

είναι πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης (άρθρ. 8 ν. 3187/2003, ΝΣΚ 264/2010) και χαρακτηρίζονται από το νόμο (άρθρ. 8 ν. 3187/2003) ως δημόσιοι λειτουργοί που απολαμβάνουν, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, λειτουργικής ανεξαρτησίας, δεν δύναται να θεωρηθεί ότι τελεί υπό τις ίδιες συνθήκες με το πάσης φύσης εκπαιδευτικό προσωπικό των κατά το άρθρο 16 παρ. 5 του Συντάγματος Α.Ε.Ι., για τον λόγο δε αυτό δικαιολογείται η διαφορετική υπηρεσιακή (ΣτΕ 3695/2002 7μ., 298/1993, 2136/1991 7μ.) και μισθολογική (ΣτΕ 2254/200 7μ., 2040/1996) μεταχείριση των δύο αυτών κατηγοριών προσωπικού (ΣτΕ 1223/2010), χωρίς, εξ αυτού, να τίθεται ζήτημα αντίθεσης των σχετικών ρυθμίσεων προς τη συνταγματική αρχή της ισότητας. Τούτο διότι, τα ανώτατα στρατιωτικά εκπαιδευτικά ιδρύματα δεν οργανώνονται, όπως απαιτεί το Σύνταγμα, ως αυτοτελή νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, αλλά αποτελούν, κατ' ουσία, υπηρεσίες των Ενόπλων Δυνάμεων που τελούν υπό την «εποπτεία» του Υπουργού Εθνικής Άμυνας. Ως εκ τούτου, και προεχόντως για το λόγο αυτό, οι εκπαιδευτικές αυτές μονάδες δεν είναι ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα κατά την έννοια του άρθρου 16 του Συντάγματος (Ολ ΣτΕ 387/2016, 1223/2010 κ.α., ΝΣΚ 132/2019).

19. Περαιτέρω, από το συνδυασμό των διατάξεων των παραγράφων 1 περ. α', 3 και 5 του άρθρου 15 του ν. 3187/2003, πριν την τροποποίηση της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 του ίδιου άρθρου και νόμου από το άρθρο 110 του ν. 5003/2022, προκύπτει ότι τα μέλη Δ.Ε.Π. των Α.Σ.Ε.Ι., τα οποία κατείχαν, μεταξύ άλλων, το αξίωμα του Δημάρχου, τελούσαν σε αναστολή άσκησης των καθηκόντων τους ως μελών Δ.Ε.Π., όπως αυτά (καθήκοντα) προσδιορίζονται στις διατάξεις του άρθρου 30 του π.δ. 50/2018, χωρίς, κατά το χρονικό διάστημα της παραπάνω αναστολής, να αμείβονται. Κατ' εξαίρεση από τον γενικό κανόνα της αναστολής των καθηκόντων, επιτρεπόταν η άσκηση εκ μέρους των μελών Δ.Ε.Π. Α.Σ.Ε.Ι., που κατείχαν θέση Δημάρχου, των διδακτικών και ερευνητικών τους καθηκόντων στο οικείο Τμήμα του Α.Σ.Ε.Ι., που ανήκαν, χωρίς αμοιβή, μετά από σχετική αίτησή τους. Το αίτημα αυτό εισαγόταν από το αρμόδιο συλλογικό όργανο Διοίκησης του Α.Σ.Ε.Ι. για την εκπαιδευτική του λειτουργία (Εκπαιδευτικό Συμβούλιο) και στην συγκεκριμένη περίπτωση από το Εκπαιδευτικό Συμβούλιο της Σ.Σ.Ε., που είναι η ανώτατη εκπαιδευτική αρχή της (άρθρ. 5 παρ. 1 περ. α. α' και 3 περ.

δ αα' ν. 3187/2003¹⁰, 9 παρ.1 περ. α1 και 11 παρ. 1 και 7^α π.δ. 50/2018¹¹), προς έγκριση ή μη στον εποπτεύοντα Υπουργό Εθνικής Άμυνας, μέσω του οικείου Γενικού Επιτελείου (εν προκειμένω ΓΕΣ), σύμφωνα με τον Οργανισμό του Α.Σ.Ε.Ι. Άλλη προϋπόθεση, για την, κατ' εξαίρεση, αμισθί άσκηση διδακτικών και ερευνητικών καθηκόντων από τα μέλη Δ.Ε.Π. Α.Σ.Ε.Ι. που έχουν εκλεγεί Δήμαρχοι, σύμφωνα με τις ανωτέρω διατάξεις, δεν ετίθετο.

Η διάταξη αυτή, όπως ίσχυε πριν την τροποποίησή της με το άρθρο 110 του ν. 5003/2022, δεν είχε καταργηθεί ρητά ή σιωπηρά από διατάξεις νεότερων νομοθετημάτων, που ρυθμίζουν κατά τρόπο αντίθετο ή ασυμβίβαστο προς την εν λόγω ρύθμιση, το αυτό θέμα της αναστολής καθηκόντων μελών Δ.Ε.Π. Α.Σ.Ε.Ι. που φέρουν το αξίωμα του Δημάρχου και της, κατ' εξαίρεση, αμισθί άσκησης των ακαδημαϊκών τους καθηκόντων.

20. Με την εφαρμογή του ν. 5003/2022 στις 14.12.2022, ήρθη η προαναφερόμενη αναστολή άσκησης καθηκόντων για τα μέλη Δ.Ε.Π. των Α.Σ.Ε.Ι., που κατέχουν το αξίωμα του Δημάρχου. Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του σχεδίου νόμου *«σκοπός της ρύθμισης είναι η άρση της αναστολής άσκησης των καθηκόντων μέλους Δ.Ε.Π. Ανώτατου Στρατιωτικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (Α.Σ.Ε.Ι.) κατά τη χρονική περίοδο που τελεί δήμαρχος, προκειμένου να καταστεί δυνατή η αξιολόγηση της εφαρμογής της ρύθμισης προτού εξετασθεί ευρύτερα»*. Η ως άνω τροποποιητική διάταξη δεν περιέχει καμία ρύθμιση αναφορικά με το ζήτημα των μισθολογικών απολαβών του μέλους Δ.Ε.Π. Α.Σ.Ε.Ι. μετά την άρση της αναστολής των καθηκόντων του.

¹⁰ Στο άρθρο 5 παρ. 1(α.αα) και 3 παρ. δ(αα) του ν. 3187/2003, όπως αυτά αντικαταστάθηκαν αντίστοιχα, με τις παραγράφους 4 και 6 του άρθρου 88 του ν. 3883/2010 (Α' 167), ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «Άρθρο 5 - Όργανα Διοίκησης των Α.Σ.Ε.Ι. 1. Όργανα Διοίκησης του ΑΣΕΙ για την εκπαιδευτική του λειτουργία είναι: α. Συλλογικά: (αα) Το Εκπαιδευτικό Συμβούλιο (Ε.Σ.) (ββ)...3. α. Το Εκπαιδευτικό Συμβούλιο (Ε.Σ.) είναι η ανώτατη εκπαιδευτική αρχή του Α.Σ.Ε.Ι. ...β...δ. Το Ε.Σ. έχει τις εξής αρμοδιότητες: (αα) Αποφασίζει ή εισηγείται στον εποπτεύοντα Υπουργό Εθνικής Άμυνας, μέσω του οικείου Γενικού Επιτελείου, σύμφωνα με τον Οργανισμό του ΑΣΕΙ, επί όλων των θεμάτων που αφορούν την Εκπαίδευση. (ββ)».

¹¹ Στα άρθρα 9 παρ. 1 α(1) και 11 παρ. 1 και 7^α του π.δ. 50/2018 ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «Άρθρο 9 – Όργανα Διοίκησης 1. Τα όργανα διοίκησης της ΣΣΕ, για την εκπαιδευτική της λειτουργία είναι: α. Συλλογικά: (1) Το Εκπαιδευτικό Συμβούλιο. (2)»., «Άρθρο 11 – Εκπαιδευτικό Συμβούλιο 1. Το Εκπαιδευτικό Συμβούλιο είναι η ανώτατη εκπαιδευτική αρχή της ΣΣΕ...7. Το εκπαιδευτικό Συμβούλιο έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες: α. Αποφασίζει ή εισηγείται στον εποπτεύοντα Υπουργό Εθνικής Άμυνας μέσω του ΓΕΣ, σύμφωνα με τον Οργανισμό της ΣΣΕ, επί όλων των θεμάτων που αφορούν στην εκπαίδευση. β. ...».

21. Α. Στο άρθρο 93 του ν. 3852/2010 περιέχονται ρυθμίσεις για τη διευκόλυνση και τη διασφάλιση της αποτελεσματικής άσκησης των καθηκόντων των αιρετών οργάνων των πρωτοβάθμιων Ο.Τ.Α. που έχουν την υπαλληλική ιδιότητα και συγκεκριμένα ρυθμίζεται το καθεστώς χορήγησης ειδικής άδειας σε αιρετούς που έχουν την υπαλληλική ιδιότητα, η οποία διαφοροποιείται επιμέρους α) σε αιρετά πρόσωπα που τη λαμβάνουν υποχρεωτικά εκ του νόμου για όλη τη διάρκεια της θητείας τους, στα οποία συγκαταλέγονται οι Δήμαρχοι όλων των Δήμων (άρθρ. 93 παρ. 1 και 2 ν. 3852/2010), β) σε αιρετά πρόσωπα που τη λαμβάνουν κατόπιν αίτησής τους για όλη της διάρκεια της θητείας τους (Δήμαρχοι ιατροί του Ε.Σ.Υ. σε Δήμους κάτω των 5.000 κατοίκων κ.λ.π., άρθρ. 93 παρ. 2 και 93^Α ν. 3852/2010¹²) και γ) σε αιρετά πρόσωπα που τη λαμβάνουν κατόπιν αίτησής τους για συγκεκριμένο αριθμό ημερών (άρθρ. 93 παρ. 5 και 93^Α ν. 3852/2010).

Ειδικότερα, με τη διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 93 του ως άνω νόμου, η οποία πραγματεύεται την καταστατική θέση των αιρετών, σύμφωνα με την ρητώς εκφρασθείσα βούληση του νομοθέτη, όπως αποτυπώνεται στο άρθρο 93 της αιτιολογικής έκθεσης του οικείου νομοσχεδίου, προβλέπεται για τους αιρετούς με συγκεκριμένα αξιώματα, που έχουν την ιδιότητα του υπαλλήλου του δημόσιου ή ιδιωτικού τομέα, η χορήγηση ειδικών διευκολύνσεων για την αποτελεσματική άσκηση των καθηκόντων τους, συγκεκριμένα δε η χορήγηση υποχρεωτικής άδειας άνευ αποδοχών για όλο το χρονικό διάστημα που ασκούν τα καθήκοντά τους, από τον φορέα της οργανικής τους θέσης. Η ρύθμιση αυτή, που εισήχθη προκειμένου να διασφαλίζεται η αποτελεσματική άσκηση των καθηκόντων των αιρετών με υπαλληλική ιδιότητα (ΝΣΚ 62/2015, 367/2011, πρβλ. Ν.Σ.Κ. 204/2015, σκ. 1), συνιστά εξαιρετικό δίκαιο, είναι αυτοτελής και ειδική ως προς τα υποκείμενα

¹² Το άρθρο 93^Α, που προστέθηκε στο νόμο 3852/2010 με το άρθρο 48 του ν. 5027/2023 (Α' 48/02.03.2023), έχει ως εξής: «Άρθρο 93^Α - Ειδική άδεια και αντιμισθία προέδρων δημοτικών συμβουλίων - Στους προέδρους των δημοτικών συμβουλίων όλων των δήμων, με οποιαδήποτε σχέση εργασίας και εάν εργάζονται, χορηγείται η ειδική άδεια της παρ. 1 του άρθρου 93 για όλη τη θητεία τους ή ενενήντα (90) ημερών, κατόπιν υποβολής σχετικής αίτησης, η οποία είναι υποχρεωτική για τον εργοδότη ή την υπηρεσία του. Αν λάβει την ειδική άδεια για όλη τη διάρκεια της θητείας του, ο πρόεδρος του δημοτικού συμβουλίου επιλέγει είτε τις αποδοχές της θέσης του είτε την αντιμισθία του άρθρου 92, σύμφωνα με την παρ. 5 του ανωτέρω άρθρου και την παρ. 3 του άρθρου 93. Αν λάβει την ειδική άδεια των ενενήντα (90) ημερών, σύμφωνα με τα οριζόμενα στις παρ. 3 και 5 του άρθρου 93, ο πρόεδρος του δημοτικού συμβουλίου λαμβάνει τις αποδοχές της θέσης του, από την υπηρεσία του, μειωμένες αναλογικά με τις ληφθείσες ανά μήνα μέρες άδειας, και την αντιμισθία του άρθρου 92 από τον οικείο δήμο.»

στα οποία αφορά, σύμφωνα με τους σκοπούς του νομοθέτη, δηλαδή τους υπό συγκεκριμένη ιδιότητα αιρετούς (ΝΣΚ 145/2023, 204/2015, 372/2006) και τα οποία, σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση, συγκεντρώνουν στο πρόσωπό τους τα χαρακτηριστικά της υπαλληλικής ιδιότητας νοούμενης, κατ' αρχάς, υπό την ευρύτατη έννοια αυτής (ΝΣΚ 62/2015, σκ. ΙΙ.Α., σύμφωνα με την οποία «Όπως προκύπτει σαφώς από τις ως άνω διατάξεις του άρθρου 93, ενώ οι παρ. 1,5 και 6 του άρθρου αυτού προϋποθέτουν την υπό ευρύτατη έννοια υπαλληλική ιδιότητα των εκλεγέντων αιρετών - υπαλλήλων στο δημόσιο ή ιδιωτικό τομέα κατά την αιτιολογική έκθεση του αρ.93, η παρ. 7 του ίδιου άρθρου περιορίζει το πεδίο εφαρμογής της μόνο στους εκεί αναφερόμενους αιρετούς που έχουν την ιδιότητα του δημοσίου υπαλλήλου ή του υπαλλήλου φορέων του δημοσίου τομέα και οι οποίοι δεν δικαιούνται ειδική άδεια από τους προμνημονευθέντες φορείς της οργανικής τους θέσης για όλο το διάστημα της θητείας τους»).

Β. Σημειώνεται και η ερμηνευτική εγκύκλιος του Υπουργείου Εσωτερικών με αριθμ. 5401/25951/27.3.2023 (ΑΔΑ: 90ΠΛ46ΜΤΛ6-ΡΧ2), που δέχεται ότι στην έννοια του δημοσίου υπαλλήλου της παραγράφου 1 του άρθρου 93 του ως άνω νόμου εμπίπτουν, μεταξύ άλλων, οι υπάλληλοι που υπάγονται στις διατάξεις του Υπαλληλικού Κώδικα (ν. 3528/2007, Α' 26), με την επιφύλαξη ειδικών τυχόν ρυθμίσεων, εξαιρουμένων όσων η υπηρεσιακή κατάσταση υπάγεται σε ειδικές διατάξεις νόμων. Στο εφαρμοστικό πεδίο του Υπαλληλικού Κώδικα (Υ.Κ.) υπάγονται, κατά τη διάταξη του άρθρου 2 παρ. 2 αυτού¹³, και οι υπάλληλοι ή λειτουργοί του κράτους ή των ν.π.δ.δ., οι οποίοι κατά συνταγματική ή νομοθετική πρόβλεψη διέπονται από ειδικές διατάξεις, για όσα θέματα δεν ρυθμίζονται από τις ειδικές γι' αυτούς διατάξεις (η νομολογία δέχεται ότι οι διατάξεις του Υ.Κ., όπως ισχύει, εφαρμόζονται αναλογικά και σε άλλες κατηγορίες υπαλλήλων και λειτουργών του Δημοσίου, εφόσον δεν ορίζεται διαφορετικά στην ισχύουσα νομοθεσία, ΣτΕ1703/2023)¹⁴

¹³ Στο άρθρο 2 του Κώδικα Κατάστασης Δημοσίων Πολιτικών Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ., που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 3528/2007 (Α' 26), ορίζεται ότι «Άρθρο 2 - Έκταση εφαρμογής. 1. Στις διατάξεις του παρόντος Κώδικα υπάγονται οι πολιτικοί διοικητικοί υπάλληλοι του κράτους και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου. 2. Υπάλληλοι ή λειτουργοί του κράτους ή νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, οι οποίοι, κατά συνταγματική ή νομοθετική πρόβλεψη, διέπονται από ειδικές διατάξεις,... υπάγονται στις διατάξεις του παρόντος για όσα θέματα δεν ρυθμίζονται από τις ειδικές γι' αυτούς διατάξεις».

¹⁴ Εφ.Αθ.4738/2021 Δημ.Νόμος,Εφ.Θεσ. 457/2011, Αρμ 2011/1022, ΝΣΚ 110/2022: Στις διατάξεις του

Γ. Με την παράγραφο 6 του άρθρου 93 του ν. 3852/2010 η ανωτέρω ρύθμιση, δηλαδή, η χορήγηση υποχρεωτικής άδειας άνευ αποδοχών της παραγράφου 1 στους Δημάρχους όλων των Δήμων για όλο το χρονικό διάστημα που αυτοί ασκούν τα καθήκοντά τους, επεκτείνεται, μεταξύ άλλων, και στα μέλη Δ.Ε.Π. Πανεπιστημίων (ΝΣΚ 100/2003)¹⁵. Αναλόγου περιεχομένου είναι και οι διατάξεις του προϊσχύοντος νομοθετικού καθεστώτος και συγκεκριμένα των άρθρων 139 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, που κυρώθηκε με το ν.3463/2006 (α' 114) και 298 του π.δ. 410/1995 «Κωδικοποίηση σε ενιαίο κείμενο νόμου, με τίτλο, "Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας" των ισχυουσών διατάξεων του δημοτικού και κοινοτικού κώδικα όπως τροποποιήθηκαν και συμπληρώθηκαν» (Α' 231), που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση των διατάξεων του άρθρου 14 παρ. 9 του ν. 2307/1995 «Προσαρμογή νομοθεσίας αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών στις διατάξεις για τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση και άλλες διατάξεις» (Α' 113), όπως το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 7 του άρθρου αυτού, αντικαταστάθηκε με το άρθρο 29 παρ. 1 του ν. 3274/2004 (Α' 195).

Παρατηρείται, επομένως, ότι ο νομοθέτης του «Καλλικράτη» κατά τη θέσπιση των διατάξεων που αφορούν στην «ειδική άδεια» των αιρετών που ασκούν τα καθήκοντά τους στην πρωτοβάθμια τοπική αυτοδιοίκηση, μεταξύ δε αυτών και των Δημάρχων όλων των Δήμων που κατέχουν κατά την εκλογή τους οργανική θέση στο δημόσιο τομέα, διαχρονικά προβλέπει την επέκτασή της και στα μέλη Δ.Ε.Π. των Πανεπιστημίων (το άρθρο 298 π.δ. 410/1995 κάνει λόγο για μέλη Δ.Ε.Π. Α.Ε.Ι.), όχι όμως και στα μέλη Δ.Ε.Π. των Α.Σ.Ε.Ι. Και τούτο διότι ανάλογη επέκταση της ανωτέρω ρύθμισης για την χορήγηση της ειδικής άδειας άνευ αποδοχών και στα μέλη Δ.Ε.Π. Α.Σ.Ε.Ι. δεν ήταν αναγκαία, δεδομένου ότι για τα μέλη αυτά εφαρμοζόταν μέχρι την 13.12.2022, ως ειδικότερη, η διάταξη του άρθρου 15 του ν. 3187/2003, η οποία

ΥΚ υπάγεται το σύνολο των απασχολούμενων στο Δημόσιο και τα ΝΠΔΔ, με οποιαδήποτε ειδικότερη μορφή (μόνιμοι, μετακλητοί υπάλληλοι, Διοικητές και πρόεδροι Διοικητικών Συμβουλίων ΝΠΔΔ, μέλη ΔΕΠ, λειτουργοί του Δημοσίου και των νπδδ) κατά το μέτρο που δεν ρυθμίζεται κάποιο ζήτημα διαφορετικά σε ειδικό νόμο που να τους αφορά.

¹⁵ Σύμφωνα με τη Γνωμοδότηση 100/2003 και υπό το πρίσμα του άρθρου 298 παρ. 7 του π.δ. 410/1995, έγινε δεκτό ότι στους Δημάρχους όλων των Δήμων της χώρας που συμβαίνει να είναι ταυτόχρονα και μέλη Δ.Ε.Π. Α.Ε.Ι. χορηγείται από το ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα στο οποίο ανήκουν η ειδική άδεια του άρθρου 298 για όλο το χρονικό διάστημα που ασκούν τα καθήκοντά τους. Η εν λόγω άδεια είναι υποχρεωτική και χορηγείται για να διευκολυνθούν οι Δήμαρχοι στην εκτέλεση των καθηκόντων που πηγάζουν από το αξίωμά τους.

συνιστούσε ειδική νομοθετική ρύθμιση για τα μέλη Δ.Ε.Π. Α.Σ.Ε.Ι. που είναι ταυτόχρονα Δήμαρχοι, διάταξη, η οποία ήταν γνωστή στο νομοθέτη του ν.3852/2010. Εάν ο νομοθέτης του «Καλλικράτη» ήθελε να συμπεριλάβει στις διατάξεις του άρθρου 93 και τα μέλη Δ.Ε.Π. Α.Σ.Ε.Ι., παρά την ύπαρξη της προγενέστερης και ειδικότερης διάταξης του άρθρου 15 του ν. 3187/2003, θα το έπραττε ρητά. Εξ αντιδιαστολής συνάγεται, ότι με το να μη συμπεριληφθούν στη διάταξη του άρθρου 93 του ν. 3852/2010 τα αιρετά μέλη Δ.Ε.Π. Α.Σ.Ε.Ι. (όπως, αντιθέτως, συνέβη με τα αιρετά μέλη Δ.Ε.Π. Πανεπιστημίων), ο νομοθέτης δέχθηκε, πως η περίπτωση των αιρετών μελών Δ.Ε.Π. Α.Σ.Ε.Ι. ρυθμιζόταν από τη διάταξη του άρθρου 15 του νόμου περί Α.Σ.Ε.Ι., η οποία εξακολουθούσε να ισχύει κατά το χρόνο έναρξης ισχύος του ν. 3852/2010 και να εφαρμόζεται ως ειδικότερη.

22. Στις διατάξεις του άρθρου 92 του ν. 3852/2010 περιλαμβάνονται ρυθμίσεις που αφορούν στην καταστατική θέση των αιρετών της πρωτοβάθμιας αυτοδιοίκησης (Δήμαρχοι, Αντιδήμαρχοι, Πρόεδροι Δημοτικών Συμβουλίων) και ειδικότερα στα θέματα των αποδοχών τους. Με την παράγραφο 1 του άρθρου αυτού ρυθμίστηκε το θέμα των απολαβών των αιρετών της πρωτοβάθμιας αυτοδιοίκησης με την καθιέρωση αντιμισθίας αντί των μέχρι τότε καταβαλλομένων εξόδων παράστασης (άρθρ. 139 Κ.Δ.Κ.), στο πλαίσιο μιας προσπάθειας εξορθολογισμού τους αλλά και δικαιότερης αντιμετώπισης του ζητήματος των αποδοχών τους, ανάλογα με τη θέση που κατέχουν. Συγκεκριμένα, οι Δήμαρχοι λαμβάνουν αντιμισθία, η οποία καταβάλλεται από το Δήμο. Η λήψη της αντιμισθίας δεν έχει υποχρεωτικό χαρακτήρα, εφόσον, μεταξύ άλλων, οι Δήμαρχοι έχουν τη δυνατότητα, με σχετική αίτησή τους προς την οικονομική υπηρεσία του Δήμου, να την αρνηθούν ή να την παραχωρήσουν για οποιονδήποτε κοινωνικό σκοπό.

23. Με το ν. 4674/11.3.2020 επέρχονται επιμέρους τροποποιήσεις στο άρθρο 92 του ν. 3852/2010. Κατά κανόνα, υπάλληλοι που λαμβάνουν ειδική άδεια άνευ αποδοχών για όλη τη διάρκεια της θητείας τους, δεν μπορούν να ασκούν καθήκοντα που αναλαμβάνουν στο πλαίσιο της υπηρεσιακής τους κατάστασης ως δημόσιοι υπάλληλοι ούτε και με την τυχόν συγκατάθεσή τους. Ωστόσο, με την εφαρμογή του παραπάνω νόμου, από 11.3.2020 επιτρέπεται στους αιρετούς (Δημάρχους), οι οποίοι υποχρεούνται σε ειδική άδεια άνευ αποδοχών καθ' όλη τη διάρκεια της θητείας τους, υπό την προϋπόθεση ότι δεν

παρακωλύεται η πλήρης άσκηση των αιρετών τους καθηκόντων, να παρέχουν εθελοντικά τον απολύτως απαραίτητο σε ετήσια βάση αριθμό υπηρεσιών στην Υπηρεσία από την οποία προέρχονται, αποκλειστικά για λόγους διατήρησης της επαγγελματικής τους επάρκειας. Για την εκτέλεση της υπηρεσίας εφαρμόζονται αποκλειστικά οι διατάξεις που προβλέπονται από το οργανικό δίκαιο του φορέα προς τον οποίο παρέχεται η υπηρεσία και κατά τη διάρκεια αυτής ο αιρετός κωλύεται από την άσκηση των αιρετών του καθηκόντων.

24. Τέλος, αιρετοί που έχουν την υπαλληλική ιδιότητα, όπως αυτή οριοθετήθηκε ανωτέρω, και στους οποίους χορηγείται η ειδική άδεια του άρθρου 93 παρ. 1 του ν. 3852/2010, δικαιούνται να επιλέξουν είτε την αντιμισθία είτε τις πλήρεις αποδοχές της οργανικής τους θέσης, εντός αποκλειστικής προθεσμίας (10) ημερών από την ανάληψη των καθηκόντων τους ως αιρετών (ο χρόνος ανάληψης των καθηκόντων ταυτίζεται με το χρόνο έναρξης της καταβολής της αντιμισθίας στα πρόσωπα αυτά), με δήλωσή τους στον οικείο Δήμο και στον φορέα της οργανικής τους θέσης, στην περίπτωση δε, κατά την οποία η προαναφερόμενη δεκαήμερη προθεσμία παρέλθει άπρακτη, διακόπτεται η καταβολή στους αιρετούς των αποδοχών της οργανικής τους θέσης.

Ως πλήρεις αποδοχές κατά την έννοια των διατάξεων αυτών, νοούνται οι συνολικές αποδοχές που λαμβάνουν ενόψει της οργανικής θέσης που κατέχουν. Περιλαμβάνονται, επομένως, ο βασικός μισθός, τα πάγια επιδόματα που συνεντέλλονται με αυτόν, οι παροχές για ειδικές ή πρόσθετες εργασίες εντός των κυρίων καθηκόντων που καταβάλλονται σταθερά και σε μηνιαία βάση και αποτελούν κατά τεκμήριο μισθολογική παροχή, αφού δεν συνδέονται με τη φυσική παρουσία και την πραγματική προσφορά υπηρεσίας του δικαιούχου στον χώρο της παροχής τους (ΕΣ 18/2016 ΤΜ. Ι, Πρ. VII Τμ. 112/2011, Κλιμ. προλ.Ελ.Δαπ. στο Ι Τμ. 67/2015, 242/2013). Εξαιρούνται επομένως, οι κάθε είδους παροχές και επιδόματα, τα οποία δεν φέρουν πάγιο χαρακτήρα, αλλά η καταβολή τους εξαρτάται από την πραγματική παροχή της εργασίας, καθώς και εκείνα που δεν συνιστούν εισόδημα του υπαλλήλου, επί του οποίου υπολογίζονται οι αναλογούσες ασφαλιστικές εισφορές και επιβάλλονται οι προβλεπόμενες κρατήσεις.

25. Από το συνδυασμό των προαναφερομένων διατάξεων, συνάγεται ότι ο νομοθέτης με τις ισχύουσες ρυθμίσεις των άρθρων 92 και 93 του ν.

3852/2010 που αφορούν στην καταστατική θέση των αιρετών, επιθυμεί να εναρμονίσει την υποχρεωτική λήψη της ειδικής άδειας, η οποία χορηγείται στους αιρετούς με υπαλληλική ιδιότητα για την διασφάλιση της αποτελεσματικής άσκησης των καθηκόντων τους ως αιρετών, προς τα καθήκοντα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την υπαλληλική τους ιδιότητα. Για το σκοπό αυτό και ιδίως προκειμένου ο αιρετός που είναι και δημόσιος υπάλληλος (στην ευρύτετη έννοια του οποίου περιλαμβάνονται και οι δημόσιοι λειτουργοί) να διατηρήσει την επαγγελματική του επάρκεια, προέβλεψε από 11.3.2020 (ν. 4674/2020), την υπό συγκεκριμένες και αυστηρές προϋποθέσεις παροχή εθελοντικών υπηρεσιών στον φορέα της οργανικής του θέσης, στο βαθμό, όμως, που η εκτέλεση των υπηρεσιών αυτών δεν παρακωλύει την πλήρη άσκηση των καθηκόντων του ως αιρετού, σκοπό που εξυπηρετεί η ειδική άνευ αποδοχών άδεια του φορέα της οργανικής τους θέσης. Προτεραιότητα, δηλαδή, μεταξύ της υπαλληλικής και της αιρετής ιδιότητας, δίνεται από το νομοθέτη του «Καλλικράτη» σε αυτήν του αιρετού. Με τη ρύθμιση αυτή δίνεται, πλέον, στους αιρετούς του άρθρου 93 παρ. 1 του ως άνω νόμου η δυνατότητα να μην αποκοπούν τελείως από τα καθήκοντα της οργανικής τους θέσης, αλλά, υπό τις αυστηρές προϋποθέσεις του δεύτερου εδαφίου της παραγράφου 2 του άρθρου 92 του ν. 3852/2010, να διατηρήσουν στον απολύτως αναγκαίο βαθμό την επαφή τους με την Υπηρεσία από την οποία προέρχονται, για την εκτέλεση της οποίας θα εφαρμοσθούν αποκλειστικά οι διατάξεις του οργανικού δικαίου του φορέα τους, δυνατότητα που μέχρι την 10.3.2020 δεν προβλεπόταν νομοθετικά γι' αυτούς. Η νομοθετική αυτή ρύθμιση είναι παρεμφερής με το δικαίωμα που χορηγούσε, ήδη από το 2003, στους αιρετούς - μέλη Δ.Ε.Π. Α.Σ.Ε.Ι. ο νόμος περί Α.Σ.Ε.Ι. για την, κατ' εξαίρεση από την αναστολή καθηκόντων, παροχή των ακαδημαϊκών τους υπηρεσιών στο οικείο Α.Σ.Ε.Ι. (άρθρ. 15 παρ. 3 του ν. 3187/2003).

Προκειμένου τα αιρετά όργανα της παραγράφου 1 του άρθρου 93 του ν. 3852/2010 να ασκήσουν τα καθήκοντά τους προσηλωμένοι σε αυτά, ο νόμος αυτός προέβλεψε τη χορήγηση είτε της αντιμισθίας είτε των πλήρων αποδοχών της οργανικής τους θέσης, όχι σωρευτικά, αλλά κατόπιν επιλογής μίας εκ των δύο πηγών εισοδήματος, εντός χρονικού διαστήματος δέκα ημερών από την ανάληψη των καθηκόντων τους ως αιρετών, άλλως

προβλέπει ρητά τη διακοπή της καταβολής των αποδοχών της οργανικής τους θέσης (πρβλ. ΝΣΚ 3/2012, όπου, αναφορικά με τις διατάξεις του άρθρου 139 παρ. 1 του Κ.Δ.Κ., σε συνδυασμό με το άρθρο 8 παρ. 7 του ν. 3833/2010, έγινε, ομόφωνα, δεκτό ότι δεν επιτρέπεται η σωρευτική καταβολή στα αιρετά όργανα των ΟΤΑ, μεταξύ των οποίων και στους Δημάρχους όλων των Δήμων, που είναι δημόσιοι υπάλληλοι, των εξόδων παράστασης και των αποδοχών της οργανικής θέσης που κατέχουν σε φορείς του δημόσιου τομέα, ανεξαρτήτως αν έχει χορηγηθεί η ειδική άδεια του άρθρου 139 του Κ.Δ.Κ. και ανεξαρτήτως αν ο αιρετός συνεχίζει να παρέχει τις υπηρεσίες του στην οργανική θέση που κατέχει κατά την εκλογή του στο αιρετό αξίωμα).

26. Στην περίπτωση των μελών Δ.Ε.Π. Α.Σ.Ε.Ι., τα οποία, βάσει του άρθρου 8 του ν. 3187/2003, είναι δημόσιοι λειτουργοί και τα οποία κατέχουν αιρετό αξίωμα (Δημάρχου), η χορήγηση από τον φορέα της κύριας θέσης τους της ειδικής άδειας του άρθρου 93 παρ. 1 του ν. 3852/2010 δεν ήταν απαραίτητη μέχρι την 13.12.2022, διότι τελούσαν εκ του νόμου σε υποχρεωτική αναστολή καθηκόντων, χωρίς αμοιβή, και μόνον κατ' εξαίρεση ασκούσαν διδακτικά και ερευνητικά καθήκοντα αμισθί. Δηλαδή, μέχρι την 13.12.2022, τα αιρετά (Δήμαρχοι) μέλη Δ.Ε.Π. Α.Σ.Ε.Ι. δεν είχαν δικαίωμα επιλογής μεταξύ των αποδοχών της οργανικής τους θέσης και της αντιμισθίας του Δημάρχου, αφού το ειδικό για τα Α.Σ.Ε.Ι. νομοθετικό καθεστώς το απαγόρευε ρητά (αμισθί άσκηση διδακτικών και ερευνητικών καθηκόντων, άρθρ. 15 παρ. 3 ν. 3187/2003), αρκούμενοι μόνον στη λήψη της αντιμισθίας του άρθρου 92 παρ. 1 του ν. 3852/2010 (σε αντίθεση με τους αιρετούς – δημόσιους υπαλλήλους/λειτουργούς του άρθρου 93 παρ. 1 του ν. 3852/2010, για τους οποίους ισχύει το δικαίωμα επιλογής του άρθρου 92 παρ. 5 εδ. α' του ίδιου νόμου).

27. Με την εφαρμογή του ν. 5003/2022 από 14.12.2022, αίρεται η αναστολή άσκησης των διδακτικών και ερευνητικών τους καθηκόντων, και επομένως, δεν απαιτείται πλέον η, έως τότε οριζόμενη από τις ειδικές για τα Α.Σ.Ε.Ι. διατάξεις, διαδικασία έκδοσης απόφασης από τον Υπουργό Εθνικής Άμυνας για την κατ' εξαίρεση άσκηση αυτών. Με την άρση της αναστολής των καθηκόντων τους, όμως, τα μέλη Δ.Ε.Π. των Α.Σ.Ε.Ι., τα οποία είναι εκ του νόμου πλήρως απασχόλησης, δεν μπορούν να ασκήσουν ελεύθερα τα ακαδημαϊκά τους καθήκοντα, διότι οι ακαδημαϊκές τους υποχρεώσεις που

πηγάζουν από τη διάταξη του άρθρου 13 του ν. 3187/2003¹⁶, έρχονται, μετά την άρση αναστολής καθηκόντων, σε ευθεία αντίθεση με την παράλληλη ιδιότητά τους ως αιρετών – Δημάρχων, αξίωμα, το οποίο συνεπάγεται, μεταξύ άλλων, τις υποχρεώσεις της αιρετής τους θέσης (βλ. άρθρ. 61 ν. 3852/2010)¹⁷ αλλά και με τον σκοπό του ν. 3852/2010, που είναι η διασφάλιση της απρόσκοπτης και πλήρους άσκησης των καθηκόντων που απορρέουν από το συγκεκριμένο αιρετό αξίωμα και η μη παρεμπόδιση άσκησης των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων της θέσης τους, παρά μόνον στο μέτρο και υπό τις προϋποθέσεις του δεύτερου εδαφίου της παραγράφου 2 του άρθρου 92 του ν. 3852/2010.

Υπό τα ανωτέρω δεδομένα, συνάγεται, επομένως, ότι τα μέλη Δ.Ε.Π. Α.Σ.Ε.Ι. που φέρουν το αξίωμα του Δημάρχου, δεν μπορούν, από 14.12.2022 που ήρθη για αυτά η αναστολή καθηκόντων, να ασκούν απρόσκοπτα τα διδακτικά και ερευνητικά καθήκοντα της οργανικής τους θέσης, παρά μόνον στα πλαίσια και υπό τις προϋποθέσεις που τάσσουν οι διατάξεις των άρθρων 92 και 93 του ν. 3852/2010, και συνεπώς πρέπει για την ταυτότητα του νομικού λόγου, να εφαρμοσθούν και στα μέλη Δ.Ε.Π. Α.Σ.Ε.Ι., μετά την άρση αναστολής των καθηκόντων τους, οι ανωτέρω διατάξεις, οι οποίες προβλέπουν, μεταξύ άλλων, για τους αιρετούς που κατέχουν οργανική θέση στο δημόσιο τομέα,

¹⁶ Στο άρθρο 13 του ν. 3187/2003 ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «Άρθρο 13 - Απασχόληση Μελών Δ.Ε.Π. 1. Τα μέλη Δ.Ε.Π. των Α.Σ.Ε.Ι. υποχρεούνται:

α. Να εγκαθίστανται και διαμένουν στο νομό όπου εδρεύει το Α.Σ.Ε.Ι., στο οποίο υπηρετούν. β... Να παραδίδουν προπτυχιακά και μεταπτυχιακά μαθήματα, καθώς και να διδάσκουν σε φροντιστήρια ή σεμινάρια σε εργαστήρια, ενταγμένα στο Πρόγραμμα Σπουδών του Τμήματος, στο οποίο ανήκουν ή σε άλλο Τμήμα ή σε Πρόγραμμα Σπουδών του οικείου Α.Σ.Ε.Ι. κατ' ελάχιστο όριο έξι ώρες εβδομαδιαίως, σύμφωνα με τις σχετικές αποφάσεις των αρμόδιων οργάνων. γ. Να ακολουθούν τις ώρες του εκπαιδευτικού προγράμματος, να παρευρίσκονται στους χώρους του Α.Σ.Ε.Ι. δεκατέσσερις ώρες εβδομαδιαίως κατ' ελάχιστο όριο, πέραν των έξι ωρών διδασκαλίας, και να παρέχουν κάθε μορφής διδακτικό, ερευνητικό επιστημονικό, καθώς και διοικητικό έργο, το οποίο προκύπτει από τη συμμετοχή τους στα διοικητικά όργανα του Α.Σ.Ε.Ι. ... Οι ώρες διδασκαλίας και παρουσίας των μελών Δ.Ε.Π. στους χώρους του Α.Σ.Ε.Ι. δεν μπορεί να πραγματοποιούνται σε λιγότερο από τρεις ημέρες εβδομαδιαίως...».

¹⁷ Στο άρθρο 61 του ν. 3852/2010 ορίζονται τα εξής: «Άρθρο 61 - Υποχρεώσεις δημάρχου, αντιδημάρχου και μελών επιτροπών 1.Ο δήμαρχος... κατά την άσκηση των καθηκόντων τους θα πρέπει...3....5. Ο δήμαρχος και ο αντιδήμαρχος δεν επιτρέπεται να απουσιάσουν περισσότερο από τριάντα (30) ημέρες συνολικά κάθε χρόνο, χωρίς άδεια του δημοτικού συμβουλίου. Η απουσία αυτή μπορεί να παρατείνεται για εξαιρετικούς λόγους, έως τρεις (3) μήνες, με άδεια του συμβουλίου. 6. Ο δήμαρχος και ο αντιδήμαρχος είναι υποχρεωμένοι να κατοικούν στο δήμο με εξαίρεση τους δημάρχους και αντιδημάρχους των δήμων των Νομών Αττικής και Θεσσαλονίκης.

όπως εν προκειμένω οι δημόσιοι λειτουργοί, αφενός τη χορήγηση, από την υπηρεσία του φορέα από τον οποίο προέρχονται, της υποχρεωτικής, ειδικής, άνευ αποδοχών αδείας για όλο το διάστημα της θητείας τους και μόνον υπό τις προϋποθέσεις του δεύτερου εδαφίου της παραγράφου 2 του άρθρου 92 του ως άνω νόμου, την εθελοντική, δηλαδή την εκούσια και απολύτως απαραίτητη σε ετήσια βάση παροχή υπηρεσιών στον φορέα της οργανικής τους θέσης, εφόσον δεν παρακωλύεται η πλήρης άσκηση των αιρετών τους καθηκόντων και αφετέρου το δικαίωμα να επιλέξουν, εντός της χρονικής προθεσμίας που προβλέπει η διάταξη της παραγράφου 5 του άρθρου 92 του ν. 3852/2010, είτε τις πλήρεις αποδοχές της οργανικής τους θέσης είτε την αντιμισθία και εφόσον έχουν παρέλθει τα χρονικά περιθώρια που θέτει η παραπάνω διάταξη να ισχύσει η υποχρεωτική διακοπή της καταβολής των αποδοχών της οργανικής τους θέσης. Περίπτωση σωρευτικής καταβολής δεν μπορεί να υπάρξει μόνο για τα αιρετά - μέλη Δ.Ε.Π. Α.Σ.Ε.Ι., καθώς είναι αντίθετη, κατά την έννομη συνέπεια και τον επιδιωκόμενο σκοπό, με τις προαναφερόμενες διατάξεις που προβλέπουν για τον αιρετό με δημοσιοϋπαλληλική ιδιότητα την επιλογή μεταξύ αποδοχών οργανικής θέσης και αντιμισθίας και θα έθετε σε αδικαιολόγητα δυσμενή θέση έναντι αυτών, αντίστοιχα, τόσο τα μέλη Δ.Ε.Π. Α.Σ.Ε.Ι. που φέρουν το αξίωμα του Περιφερειάρχη (άρθρ. 15 παρ. 1 περ. α' ν. 3187/2003, όπως ισχύει) όσο και τα μέλη Δ.Ε.Π. Πανεπιστημίου που φέρουν το αξίωμα του Δημάρχου (άρθρ. 93 παρ. 1 και 6 ν. 3852/2010), στα οποία ο νομοθέτης ρητά επιβάλλει την επιλογή μισθού ή αντιμισθίας.

Διαφορετική ερμηνεία θα σήμαινε την καταστρατήγηση των διατάξεων και του σκοπού του νόμου 3852/2010, με τον οποίο δίδεται προτεραιότητα στην πλήρη και ανεμπόδιστη άσκηση των αιρετών καθηκόντων όσων φέρουν την υπαλληλική ιδιότητα, συγκαταλεγμένων και των δημοσίων λειτουργών.

28. Συνεπώς, στις περιπτώσεις των μελών Δ.Ε.Π. Α.Σ.Ε.Ι. που έχουν εκλεγεί Δήμαρχοι, όπως είναι η περίπτωση του Γ.Κ., μόνιμου Επίκουρου Καθηγητή στη Σ.Σ.Ε., στον οποίο μέχρι την 14.12.2002 δεν καταβάλλονταν, από 22 Ιουλίου 2016, αποδοχές από το ΥΠΕΘΑ/ΓΕΣ/ΟΛΚΕΣ/3^ο/Μισθοδοσία Πολιτικού Προσωπικού, δεδομένου ότι ο ανωτέρω είχε τεθεί σε αναστολή καθηκόντων, βάσει του άρθρου 15 του ν. 3187/2003, ενώ η άσκηση των διδακτικών και ερευνητικών καθηκόντων του παρέχονταν από αυτόν χωρίς

αμοιβή, απαιτείται, μετά την τροποποίηση του ως άνω άρθρου και νόμου με το άρθρο 110 του ν. 5003/2022, η χορήγηση σε αυτόν ως δημοσίου λειτουργού, της ειδικής άδειας της παραγράφου 1 του άρθρου 93 του ν. 3852/2010 από τον φορέα της οργανικής του θέσης, αλλά και η εφαρμογή των διατάξεων των παραγράφων 2 εδ. δεύτερο και 5 του άρθρου 92 του ν. 3852/2010, που προβλέπουν την εθελοντική και απολύτως απαραίτητη σε ετήσια βάση παροχή υπηρεσιών στον φορέα της οργανικής του θέσης (Σ.Σ.Ε.), εφόσον δεν παρακωλύεται η πλήρης άσκηση των καθηκόντων του ως αιρετού, και το δικαίωμα να επιλέξει, εντός της χρονικής προθεσμίας που προβλέπει η διάταξη της παραγράφου 5 του άρθρου 92 του ν. 3852/2010, είτε τις πλήρεις αποδοχές της οργανικής του θέσης είτε της αντιμισθίας, και στην περίπτωση που έχουν παρέλθει τα ως άνω χρονικά περιθώρια, να ισχύσει η υποχρεωτική διακοπή της καταβολής των αποδοχών της οργανικής του θέσης.

29. Κατόπιν των ανωτέρω παραδοχών, προκειμένου για το ζήτημα του τυχόν καταλογισμού που απασχολεί την ερωτώσα Υπηρεσία, γίνονται δεκτά τα εξής:

A. Έλλειμμα δημόσιας διαχείρισης συνιστά, εκτός από την έλλειψη χρημάτων, και κάθε πληρωμή που έλαβε χώρα αχρεωστήτως, χωρίς να υφίσταται αντίστοιχη υποχρέωση. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, ο καταλογισμός χωρεί οπωσδήποτε και σε βάρος του αχρεωστήτως λαβόντος και μάλιστα, ανεξάρτητα από τη συνδρομή ή μη υπαιτιότητας στο πρόσωπό του (ΟΛΕΛΣυν 750/2017 σκ.12, 717, 470/2010).

B. Γίνεται παγίως δεκτό (βλ. ΟΛΕΣ 1246/2014, 4324, 1980/2013, 1385/2012, 1680/2009, 2438/2008, 1114/2007, 1453/2006, 1428/2005 κ.ά.), ότι κάθε επέμβαση σε προστατευόμενο περιουσιακό δικαίωμα (περιλαμβανομένων και κεκτημένων περιουσιακών δικαιωμάτων επί μισθολογικών παροχών, που καταβλήθηκαν στο πλαίσιο υπηρεσιακών σχέσεων δημοσίου δικαίου) πρέπει να προβλέπεται από τον νόμο και να εξυπηρετείται με αυτή ένας θεμιτός σκοπός, ενώ πρέπει να τηρείται η αναλογικότητα, ώστε να εξασφαλίζεται μία δίκαιη ισορροπία μεταξύ του γενικού συμφέροντος και της απαίτησης σεβασμού της περιουσίας των προσώπων (ΟΛΕΛΣυν 1820/2021σκ.29). Ως εκ τούτου, η αναζήτηση και επιστροφή χρηματικών ποσών, που έχουν καταβληθεί αχρεωστήτως για αποδοχές (ή συντάξεις), αντίκειται στις αρχές της χρηστής και εύρυθμης διοίκησης, εφόσον συντρέχουν σωρευτικά οι

ακόλουθες προϋποθέσεις: α) έχει παρέλθει ικανός χρόνος από την είσπραξη αυτών, β) έχουν ληφθεί καλόπιστα, χωρίς να απαιτείται να προηγηθούν συγκεκριμένες θετικές ενέργειες των αρμοδίων διοικητικών οργάνων, με τις οποίες να δημιουργήθηκε η σταθερή και εύλογη πεποίθηση σ' αυτόν ότι η Διοίκηση θα είναι συνεπής προς μία κατάσταση που τα ίδια τα όργανά της καθιέρωσαν με τη συμπεριφορά τους, αλλά αρκεί και η απλή παράλειψή τους να ανατρέψουν την κατάσταση αυτή και γ) υφίσταται από την επιστροφή των αχρεωστήτως καταβληθέντων, ενόψει της προσωπικής, οικογενειακής και οικονομικής κατάστασης του λαβόντος, κίνδυνος δημιουργίας ανυπέρβλητων οικονομικών δυσχερειών σ' αυτόν, με άμεση δυσμενή επίδραση στα μέσα διαβίωσης του ιδίου και της οικογένειάς του (ΟΛΕΣ 1820/2021σκ.29, 750/2017 σκ.16).

Γ. Στο πλαίσιο αυτό, κατά παγία νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας (3519/2009, 130/2008, 2612/2006) και του Ελεγκτικού Συνεδρίου (239/2017, 749/2017, 1800/2017, 7581/2015, ΟΛΕΣ 1246/2014, 4324/2013 κ.α.) γίνεται δεκτό, ότι η αναζήτηση και η επιστροφή χρηματικών ποσών που έχουν καταβληθεί αχρεωστήτως για αποδοχές ή συντάξεις, αντίκειται στις αρχές της χρηστής και εύρυθμης διοίκησης, όταν: α) κρίνεται, μετά από εκτίμηση των συγκεκριμένων σε κάθε περίπτωση συνθηκών και της συμπεριφοράς των αρμοδίων κρατικών οργάνων, ότι δημιουργήθηκε σε εκείνον που εισέπραξε τα ποσά, σταθερή και δικαιολογημένη πεποίθηση ότι ήταν δικαιούχος των ποσών αυτών και συνεπώς καλοπίστως τα εισέπραξε και β) προκύπτει από την εκτίμηση των στοιχείων της προσωπικής, οικογενειακής και περιουσιακής κατάστασης του υποχρέου προς επιστροφή των ποσών αυτών, ότι η αναζήτηση και η επιστροφή των εισπραχθέντων ποσών μετά πάροδο μακρού χρόνου θα δημιουργήσει σε αυτόν σοβαρές και απρόβλεπτες οικονομικές δυσχέρειες, οι οποίες θα έχουν άμεση δυσμενή επίδραση στα μέσα διαβίωσης του ιδίου και της οικογένειάς του. Επομένως, όταν συντρέχουν σωρευτικά οι προϋποθέσεις αυτές, τα αχρεωστήτως καταβληθέντα ποσά αποδοχών ή συντάξεων δεν αναζητούνται ή αναζητούνται εν μέρει, εφόσον η οικονομική κατάσταση του υποχρέου επιτρέπει την επιστροφή μέρους αυτών (βλ. και ΣΤΕ 2646/2014 σκ. 21, 1316/2014 σκ.4, 995/1998 σκ. 8, ΟΛΝΣΚ 69/2022, 56/2017, παρ. 26, ΝΣΚ 304/2017, παρ. 14).

30. Με βάση τα ανωτέρω δεδομένα και λαμβανομένης υπόψη της απάντησης στο πρώτο ερώτημα (παρ. 28), η Διοίκηση, ενεργούσα κατά δεσμία αρμοδιότητα, υποχρεούται να αναζητήσει όποια ποσά κατέβαλε αχρεωστήτως στον Γ.Κ. από 14.12.2022, χωρίς να συντρέχουν οι νόμιμες προς τούτο προϋποθέσεις (άρθρ. 92 παρ. 5 και 93 παρ. 1 ν. 3852/2010), εφόσον δεν είχαν τύχει εφαρμογής οι διατάξεις της παραγράφου 5 του άρθρου 92 του ν. 3852/2010 και εφόσον ο Γ.Κ. από 14.12.2022 ελάμβανε, παράλληλα με τις αποδοχές της θέσης του ως μέλος Δ.Ε.Π. Α.Σ.Ε.Ι., και την αντιμισθία ως Δήμαρχος, γεγονός που δεν προκύπτει από το διδόμενο από την ερωτώσα Υπηρεσία πραγματικό της εξεταζόμενης υπόθεσης, ούτε απαντήθηκε από αυτήν. Σε κάθε περίπτωση, εάν η Διοίκηση, στην αποκλειστική αρμοδιότητα της οποίας ανήκει η ευθύνη χειρισμού της ανωτέρω υπόθεσης, αμφιβάλλει κατά την εκτίμηση και την υπαγωγή των πραγματικών στοιχείων αυτής, αν, δηλαδή, αυτά πληρούν τις προϋποθέσεις εφαρμογής των νομολογιακών κριτηρίων της χρηστής διοίκησης, λόγω της ενδεχόμενης δυσχέρειας της απόδειξης συνδρομής τους, τότε πρέπει να καταλογίσει τα ποσά της αχρεώστητης καταβολής σε βάρος του λαβόντος υπαλλήλου, ώστε η τελική κρίση για τη νομιμότητα της αναζήτησης των εν λόγω ποσών να τεθεί ενώπιον του αρμοδίου Δικαστηρίου, στο οποίο μπορεί να προσφύγει ο ενδιαφερόμενος.

Απάντηση

27. Σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, στο ερώτημα που υποβλήθηκε, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Δ') γνωμοδοτεί ως εξής:

Επί του πρώτου ερωτήματος, γνωμοδοτεί, ομόφωνα, ότι μετά την τροποποίηση της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 του άρθρου 15 του ν. 3187/2003 με το άρθρο 110 του ν. 5003/2022, απαιτείται η χορήγηση στον Γ.Κ., ως δημόσιο λειτουργό, της ειδικής άδειας της παραγράφου 1 του άρθρου 93 του ν. 3852/2010 από τον φορέα της οργανικής του θέσης, αλλά και η εφαρμογή των διατάξεων των παραγράφων 2 (δύο τελευταία εδάφια, που προστέθηκαν με το άρθρο 10 παρ. 5^α του ν. 4674/2020) και 5 του άρθρου 92 του ν. 3852/2010, που προβλέπουν την εθελοντική και απολύτως απαραίτητη σε ετήσια βάση παροχή υπηρεσιών στον φορέα της οργανικής του θέσης (Σ.Σ.Ε.), εφόσον δεν παρακωλύεται η πλήρης άσκηση των καθηκόντων του ως αιρετού, και το δικαίωμα να επιλέξει, εντός της χρονικής προθεσμίας που

προβλέπει η διάταξη της παραγράφου 5 του άρθρου 92 του ν. 3852/2010, είτε τις πλήρεις αποδοχές της οργανικής του θέσης είτε της αντιμισθίας και στην περίπτωση που έχουν παρέλθει τα ως άνω χρονικά περιθώρια, να ισχύσει η υποχρεωτική διακοπή της καταβολής των αποδοχών της οργανικής του θέσης.

Επί του δευτέρου ερωτήματος, γνωμοδοτεί, ομόφωνα, ότι η Διοίκηση, ενεργούσα κατά δεσμία αρμοδιότητα, υποχρεούται να αναζητήσει όποια ποσά κατέβαλε αχρεωστήτως στον Γ.Κ. από 14.12.2022, χωρίς να συντρέχουν οι νόμιμες προς τούτο προϋποθέσεις (άρθρα 92 παρ. 5 και 93 παρ. 1 ν. 3852/2010), εφόσον δεν είχαν τύχει εφαρμογής οι διατάξεις της παραγράφου 5 του άρθρου 92 του ν. 3852/2010 και εφόσον ο Γ.Κ. από 14.12.2022 ελάμβανε, παράλληλα με τις αποδοχές της θέσης του ως μέλος Δ.Ε.Π. Α.Σ.Ε.Ι., και την αντιμισθία ως Δήμαρχος. Σε κάθε περίπτωση, εάν η Διοίκηση, στην αποκλειστική αρμοδιότητα της οποίας ανήκει η ευθύνη χειρισμού της ανωτέρω υπόθεσης, αμφιβάλλει κατά την εκτίμηση και την υπαγωγή των πραγματικών στοιχείων αυτής, αν, δηλαδή, αυτά πληρούν τις προϋποθέσεις εφαρμογής των νομολογιακών κριτηρίων της χρηστής διοίκησης, λόγω της ενδεχόμενης δυσχέρειας της απόδειξης συνδρομής τους, τότε πρέπει να καταλογίσει τα ποσά της αχρεώστητης καταβολής σε βάρος του λαβόντος υπαλλήλου, ώστε η τελική κρίση για τη νομιμότητα της αναζήτησης των εν λόγω ποσών να τεθεί ενώπιον του αρμοδίου Δικαστηρίου, στο οποίο μπορεί να προσφύγει ο ενδιαφερόμενος.

Θεωρήθηκε

Αθήνα, 6 Ιουνίου 2024

Ο Πρόεδρος

Νικόλαος Δασκαλαντωνάκης

Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Η Εισηγήτρια

Φωτεινή Καμπισιούλη

Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.